

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 4 2 0 9

9 771330 5000003

ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA ZB DIVULJE

SPASIOCI IZ ZRAKA

RAZGOVOR

EMPA KONGRES U REPUBLICI AUSTRIJI

Mate RABOTEG,
državni tajnik MORH-a

Hrvatska ima
kredibilitet
dobrog i
poželjnog
člana

MORH
PETNAESTI
SUSRET NAJTEŽIH
VOJNIH INVALIDA
DOMOVINSKOG RATA

SPECIJALNE POSTROJBE
REPUBLIKE ITALIJE (I. DIO)

10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama

10 years of Croatia's participation in International Peace Support Operations

10 GODINA SUDJELOVANJA RH U MEĐUNARODNIM MIROVNIM MISIJAMA

Sudjelujući trenutačno u trinaest različitih mirovnih misija i operacija što pod okriljem UN-a, što u NATO vodenim operacijama ili operacijama Europske unije, Hrvatska je danas prepoznata kao jedna od najaktivnijih čuvarica svjetskog mira, stabilnosti i sigurnosti.

U rujnu 2009. godine Hrvatska obilježava desetu obljetnicu prvog upućivanja hrvatskih vojnika u neku od mirovnih misija. Tijekom tih deset godina sudjelovali smo u dvadeset mirovnih misija. Namjera nam je bila ujediniti cjelokupno hrvatsko sudjelovanje u misijama u knjigu nastalu upravo u prigodi obilježavanja ove važne obljetnice.

U knjizi je dan kratki presjek uspostave misija i hrvatskog sudjelovanja u svakoj od njih, što je ilustrirano fotografijama nastalim tijekom boravka naših vojnika u misijama. Knjiga je dvojezična, tiskana na 110 strana i tvrdog je uveza.

Vjerujemo da će svima zainteresiranim za hrvatsko sudjelovanje u mirovnim misijama knjiga pružiti vrijedne informacije iz ove tematike i dati uvid u težinu zadaća koje naši vojnici odradjuju u misijama diljem svijeta, promovirajući Hrvatsku kao zemlju koja zna cijeniti vrijednost mira.

9

Prilika za promociju i nove spoznaje

Kao i svaki kongres do sada, i ovaj nas je obogatio novim spoznajama, ne samo o OS-u zemlje domaćina već i o novinarskoj struci, koja u svim vojskama ima određena ograničenja. No upravo nas te sličnosti zbližavaju i omogućuju da zajedničkim naporima pridonesemo profesionalnosti u radu i još kvalitetnijem odrađivanju zadaće koja nam je zapravo najvažnija, a to je promocija vlastitih oružanih snaga...

4

RAZGOVOR
Mate RABOTEG,
državni tajnik MORH-a

Hrvatska ima kredibilitet dobrog i poželjnog člana

Ulagak u NATO ne bi trebao mnogo promijeniti u našem načinu rada i prioritetima. Nismo dobili slobodu da se opustimo nego dodatnu obvezu da još intenzivnije radimo na svim procesima prilagodbe članstvu. Naš je položaj sada mnogo odgovorniji. Moramo itekako paziti da ne izgubimo kredibilitet dobrog i poželjnog člana, ispunjavati sve prihvaćene obveze i dobro mjeriti obećanja koja dajemo

Naslovnica: Arhiv ETH

Obavljanje posebnih zadaća, koje su i najveći dio njihova posla, čini posebnom ovu postrojbu, kao i njezine pripadnike. To je posao koji nema radnog vremena, jer svi moraju biti dostupni 24 sata dnevno, nema godišnjeg odmora ljeti, jer najviše posla imaju upravo u turističkoj sezoni, ali to je posao koji ima posebnu važnost, jer oni spašavaju ljudske živote

12

ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA ZB DIVULJE SPASIOCI IZ ZRAKA

MORH I OSRH

VOJNA TEHNIKA

MAGAZIN

- 8 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Drugi kontingent OSRH u misiji KFOR
- 15 **OKRUGLI STOL**
Perspektive i modeli školovanja vojnih pilota
- 16 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Obilježena 14. godišnjica pogibije Andrije Matijaša - Pauka
- 17 **NOVOSTI IZ MORH-a**
Petnaesti susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata
- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **VOJSKE SVIJETA**
Specijalne postrojbe Republike Italije (I. dio)
- 25 **SVIJET**
G-20 preuzima kormilo
- 26 **NAPREDNE TEHNOLOGIJE**
Nova tehnologija za disanje pod vodom
- 27 **ZRAKOPLOVSTVO**
Bombarderi jučer, danas i (možda) sutra! (VI. dio)
- 28 **MORNARICA**
Novo proljeće klasičnih podmornica (III. dio)
- 29 **VOJNA POVIJEST**
Bez pravog napretka
- 30 **PODLISTAK**
Rat s Italijom nad Jadranom (I. dio)
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Tužba JSDS-a protiv Hrvatske zbog pripreme genocida nad srpskim narodom u Hrvatskoj (I. dio - uvodne napomene)
- 33 **DUHOVNOST**
Napredovanje u služenju

Mate RABOTEG,
državni tajnik MORH-a

Hrvatska ima kredibilitet DOBROG I POŽELJNOG ČLANA

S državnim tajnikom Matom Rabotegom moguće je razgovarati o cijelom nizu tema. Na aktualnoj je funkciji već pet godina i jedan je od glavnih sudionika svih velikih promjena i reformi koje su se u MORH-u i OSRH provele u tom razdoblju, a koje su kulminirale ulaskom Hrvatske u punopravno članstvo u NATO-u. Ovaj razgovor fokusira se na Hrvatsku i NATO, ali ponajprije aktualni trenutak u kojemu se nalaze MORH i OSRH, snažno obilježen rebalansima proračuna i racionalizacijom.

Je li za vas ulazak Hrvatske u NATO početak novog razdoblja ili nastavak kontinuitet?

Ulazak ne bi trebao mnogo promijeniti u našem načinu rada i prioritetima. Nismo dobili slobodu da se opustimo nego dodatnu obvezu da još intenzivnije radimo na svim procesima prilagodbe članstvu. Naš je položaj sada mnogo odgovorniji. Kao članica odlučujemo o svim bitnim pitanjima Saveza, i tako se na nas i gleda. Moramo itekako paziti da ne izgubimo kredibilitet dobrog i poželjnog člana, ispunjavati sve prihvaćene obveze i dobro mjeriti obećanja koja dajemo. Obveze uvijek koštaju i podrazumijevaju da ih treba odraditi kvalitetno. Bojim se opuštanja. Sada ga nema, ali trebamo raditi da ga i ne bude.

Koje obveze zaslužuju posebnu pozornost?

U svakoj novoj rotaciji u međunarodnim misijama moramo ozbiljnije raditi na uklanjanju uočenih nedostataka u opremanju i obuci naših ljudi. Također, treba dobro mjeriti koji su NATO-ovi projekti u kojima ćemo nadas-

lje sudjelovati. Postavit će se pitanje našeg konkretnog sudjelovanja u projektu Strateškog zračnog prijevoza, zatim u AGS sustavu... U planu je i preseljenje Zapovjedništva Saveza na drugu lokaciju, i tu ćemo dati doprinos. Unutar MORH-a i OSRH morat ćemo imati uhodan sustav promptnog reagiranja na sve upite iz Saveza. Sada sudjelujemo u mnogim NATO-ovim tijelima i odborima, gdje se traži izjašnjavanje o pojedinim prijedlozima u procesu donošenja odluka. Više nemamo vremena ni prava stajati po strani i biti neutralni. Moramo znati koji su naši prioriteti i donijeti odluku. To ne ide bez kvalitetnog "linka" predstavnika prema Zagrebu i mjerodavnim ljudima. Mislim da tu još nismo postigli potrebnu razinu operativnosti.

Posebna tema je ISAF...

U najmanju ruku, tražit će se održavanje iste razine sudjelovanja naših OS u ISAF-u. Moramo dobro promišljati buduće angažiranje i postići optimum između potreba NATO-a, koje su uvijek veće od trenutačnog doprinosa zemalja, i sigurnosti naših vojnika te troškova sudjelovanja. Sigurno ćemo ići prema boljem strukturiranju snaga, te davati sastavnice koje se više cijene, poput OMLT-ova, na račun daljnog povećanja broja vojnika.

U kojoj je fazi povezivanje zainteresiranih hrvatskih gospodarskih subjekata s NAMSA-om, NATO-ovom Agencijom za nabavu i održavanje?

Mislim da smo prepoznali priliku za hrvatsko gospodarstvo i da smo tu dosta napravili.

Moramo dobro promišljati buduće angažiranje i postići optimum između potreba NATO-a, koje su uvijek veće od trenutačnog doprinosa zemalja, i sigurnosti naših vojnika te troškova sudjelovanja. Sigurno ćemo ići prema boljem strukturiranju snaga, te davati sastavnice koje se više cijene, poput OMLT-ova, na račun daljnog povećanja broja vojnika

Unutar MORH-a i OSRH morat ćemo imati uhodan sustav promptnog reagiranja na sve upite iz Saveza. Sada sudjelujemo u mnogim NATO-ovim tijelima i odborima, gdje se traži izjašnjavanje o pojedinim prijedlozima u procesu donošenja odluka

Ulazak u NATO ne bi trebao mnogo promijeniti u našem načinu rada i prioritetima. Nismo dobili slobodu da se opustimo nego dodatnu obvezu da još intenzivnije radimo na svim procesima prilagodbe članstvu. Naš je položaj sada mnogo odgovorniji. Kao članica odlučujemo o svim bitnim pitanjima Saveza, i tako se na nas i gleda. Moramo itekako paziti da ne izgubimo kredibilitet dobrog i poželjnog člana, ispunjavati sve prihvaćene obveze i dobro mjeriti obećanja koja dajemo

Mislim da smo prepoznali priliku za hrvatsko gospodarstvo i da smo tu dosta napravili. Od ulaska u NATO do primanja u NAMSA-u prošlo je vrlo malo vremena. U Ministarstvu gospodarstva ustrojava se i već radi Ured koji će povezivati tvrtke s NAMSA-om, kvalitetno distribuirati informacije i pripremati ih za natječaje. Potpora im je Hrvatska gospodarska komora. MORH je ovdje dao prvi poticaj. Preko naše vojne misije u Bruxellesu stalno su stizale informacije kakve se mogućnosti otvaraju. Ima tu dosta prilika: natječaja iz komunikacijsko-informacijske potpore, graditeljskih natječaja i drugih. Zapravo, bitno je to što kao zemlja članica imamo prednost u odnosu na lokalne kompanije prilikom natječaja koji se financiraju iz NATO-ovih fondova za poslove u zemljama nečlanicama.

MORH-u je u ovoj godini, zbog rebalansa, bitno smanjen proračun. Kako se to odrazilo na glavne projekte modernizacije i opremanja?

Ove je godine naš proračun, ugrubo, smanjen za pola milijarde kuna. Potpuno smo svjesni da moramo preispitivati prioritete i da se svi projekti neće moći provesti. Identificirali smo ključne programe.

Jedan od ključnih programa sigurno je nabava borbeno-oklopog vozila?

Projekt je, kao što znate, u tijeku i vrlo skup. Morali smo izvršiti njegovo restrukturiranje. S jedne strane, smanjiti ćemo troškove opremanja baznog vozila s oružnim sustavima i dodatnom opremom, a s druge ćemo razvući dinamiku realizacije i smanjiti udar na godišnji proračun. Prema prijašnjim planovima, sam taj projekt je u 2010. trebao stajati oko 500 milijuna kuna, a mi ćemo po projekcijama proračuna ukupno za troškove modernizacije i opremanja imati osjetno manje od tog iznosa. Projekt je važan jer je vezan uz razvoj sposobnosti OSRH kao male i pokretljive oružane sile. Broj vozila ostaje isti, a za dinamiku isporuke očekuju nas novi pregovori. Osim u državnim financijama, problem je i u tvrtki koja je nositelj proizvodnje i koja također ima finansijskih problema. Održavanjem projekta mi pomažemo i "Đuri Đakoviću" te mnogobrojnim kooperantima. Ako bude trebalo, mijenjat ćemo i ugovor, jer iz "Đure Đakovića" dolazi zahtjev da se vozilo ne plaća po primitku nego da se prihvati tzv. model faznog plaćanja. S konzorcijem ĐDSpecijalna vozila&Patria moramo ozbiljno

sjeti i vidjeti kako ćemo dalje, a sve ovisi najviše o našem proračunu.

Kada će početi izgradnja ophodnih brodova?

Želimo, ako bude ikako moguće, sljedeće godine početi s prvim brodom. Imamo svu dokumentaciju za raspisivanje natječaja, ali pitanje je koliko će biti brodova i kojim ćemo ih tempom graditi.

Koji su daljnji prioriteti?

Aktualna je, primjerice, izgradnja informacijske i telekomunikacijske infrastrukture, s naglaskom na projekt "Cjelovitog rješenja za vojnu iskaznicu, fizičku kontrolu pristupa i evidenciju radnog vremena, upravljanje identitetom i pristupom". Nabava nebojnih motornih vozila, u kojoj smo prije isli s ambicioznim brojem, reducirana je na minimalne količine. Istodobno, iskoristili smo priliku da preko FMS programa za potrebe sudjelovanja u međunarodnim misijama nabavljamo mala oklopna terenska vozila. Nedavno smo od SAD-a dobili trideset Humveea, a sada još trideset.

Što je s novim borbenim zrakoplovom?

Nerealno je govoriti da je to sada bliži prioritet. Taj projekt smo odgodili. Ne možemo se izjasniti na koliko dugo; znamo da to neće biti 2010. Nešto konkretno moći ćemo početi raditi 2011. U međuvremenu ćemo pripremiti nužnu dokumentaciju za provedbu natječaja: dodatno prikupljanje ponuda, izradu studije izvodljivosti... Tako ćemo imati pravu predodžbu o finansijskoj težini pojedinih ponuda. Dosad smo napravili taktičku studiju, prema kojoj znamo što nam treba, te radimo na studiji izvodljivosti. Imamo i preliminarne informacije, koje smo zatražili od sedam relevantnih proizvođača. Namjeravali smo ići u drugi krug dodatnih upita, no odustali smo jer bi se to moglo protumačiti, kao da projekt ide nesmanjenim tempom, što ne stoji.

Imate li neko okvirno predviđanje proračuna MORH-a za 2010?

U najboljem slučaju bit će na razini ovogodišnjega, a možda i manji. Ovo drugo bi značilo dosta ozbiljnu situaciju. S druge strane, kriza nam je dobra pouka da se treba racionalno ponašati. Prvi put smo se suočili s troškovima koji nisu neophodni a rezultat su navika iz prošlosti. Osim mjera štednje i racionalizacije, bit će nam potrebno još jedno

usklađivanje iznosa za one projekte za koje ćemo se boriti da ostanu na životu. Ima stvari koje nazivam *fiksevima*, a to su ugovorne obveze. Osim BOV-a, tu je i sigurnost vojnika i njihovo individualno opremanje oružjem, opremom i odorama. Nadalje, radarski sustav za nadzor zračnog prostora jest projekt koji će nam po godini za održavanje zahtijevati oko 20 milijuna kuna. A to ne smije biti dovedeno u pitanje, jer je riječ o civilno-vojnem sustavu, potpuno integriranom u NATO-ov sustav, s kojim dijelimo sve podatke.

Dosad je dosta dužnosnika, a posebno predsjednik Mesić, spominjalo mogućnost da se proračun MORH-a puni prenamjenom i davanjem u koncesije neperspektivnih vojnih nekretnina. Je li to aktualno?

Izradili smo prijedlog zakona o prenamjeni vojnih nekretnina, te se konzultirali sa zemljama koje su to riješile. Nismo završili taj proces: sredstva koja se sada dobivaju prenamjenom nisu sredstva MORH-a nego državnog proračuna općenito. Nama je bitno da višak objekata stavimo u funkciju. Sada se obavlja klasifikacija tih objekata, a obavlja je posebna stručna skupina. Kao prvo, želimo procijeniti koji bi objekti bili pogodni za ustupanje MORH-u. To su oni koji bi se obnovili

brzo i bez velikih troškova. Oni bi funkcionali u kontekstu u kojemu bi i MORH imao koristi. Kod druge skupine bismo, koristeći se Pleterom, ili možda agencijom Alan, objekte davali u koncesiju i dio sredstava uložili u izgradnju naših smještajnih i drugih objekata. Slijedi skupina objekata koji su neiskorišteni, a mogli bi biti od koristi lokalnoj zajednici. Takva praksa je već više puta primjenjivana i oslobođala nas je nepotrebnih troškova. Moguće je da lokalnim zajednicama ustupimo svoje objekte, a zauzvrat dobijemo nekretnine i pogodnosti vezane uz gradnju stanova, oko vojarni, za potrebe OSRH. Za naše djelatnike, želimo približiti mjesto stanovanja mjestu rada. Zatim, ima objekata duž obale, koji su predviđeni kao odmarališta za pripadnike OSRH.

Što mislite o tome da će osobna oprema naših vojnika imati pretežno hrvatsko podrijetlo?

Ono što radimo kod kuće u rangu je najbolje opreme NATO-a, i to je ono što pobuđuje zanimanje. Domaća jurišna puška 5,56 x 45 mm poduzeća HS Produkt iz Karlovca obećava da će biti uspješna kao i pištolj iste tvrtke i vjerujem da će izazvati veliko zanimanje u drugim zemljama. Odora je prepoznata, kao i zaštitni prsluci i kaciga. U svim programima nastojimo uključiti što više domaće tvrtke, jer je to jedini način da se ono što država daje kroz proračun vraća natrag u gospodarstvo. Na taj način gledam proizvodnju BOV-a, ali i ophodnih brodova, što bi bilo i slamka spaša za hrvatsku brodogradnju koja je u teškoj situaciji. ■

Ono što radimo kod kuće u rangu je najbolje opreme NATO-a i to je ono što pobuđuje zanimanje. Domaća jurišna puška 5,56 x 45 mm poduzeća HS Produkt iz Karlovca obećava da će biti uspješna kao i pištolj iste tvrtke i vjerujem da će izazvati veliko zanimanje u drugim zemljama. Odora je prepoznata, kao i zaštitni prsluci i kaciga. U svim programima nastojimo uključiti što više domaće tvrtke, jer je to jedini način da se ono što država daje kroz proračun vraća natrag u gospodarstvo

Drugi kontingenjt OSRH u misiji KFOR

U mirovnu operaciju NATO-a na Kosovu (KFOR) upućen je 9. listopada drugi hrvatski kontingenjt od 20 pripadnika OSRH, većinom pripadnika HRZ-a, te dva transportna helikoptera Mi-171-Sh. Hrvatski pripadnici su u području operacije razmješteni iduća četiri mjeseca. Rotacija između prvog i drugog kontingenta izvršena je od 1. do 9. listopada. Zapovjednik 2. HRVCON-a u mirovnoj operaciji KFOR

jest bojnik Andreas Duvnjak. Drugi hrvatski vojni kontingenjt bit će razmješten na području jedne od najvećih američkih vojnih baza u Europi, Camp Bondsteel. Temeljna je zadaća hrvatskog kontingenta prevoženje ljudi i tereta. Ovo je prva NATO-ova operacija na području Balkana u kojoj sudjeluju hrvatski vojnici s vlastitom zračnom transportnom komponentom.

OJI

Seminar o europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici

Uvodnim govorom Hans-Bernharda Weissertha, načelnika ESDP Task Force i obnašatelja dužnosti tajnika Europskog učilišta za sigurnost i obranu, u RACVI-AC-u - Središtu za sigurnosnu suradnju 13. listopada otvoren je seminar o europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici. Radni naziv seminara bio je "Europska sigurnosna i obrambena politika – Jugoistočna Europa u evoluciji europske sigurnosne strukture". Ovogodišnji seminar okupio je sudionike većine zemalja jugoistočne Europe, odnosno predstavnike nacionalnih parlamenta, ministarstava obrane, glavnih stožera, ministarstava vanjskih poslova, Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu te neovisne obrambene analitičare. Uz njih su bili i predstavnici Europske unije i NATO-a, i to ponajviše u ulozi gostujućih predavača. Svrha seminara održanog u RACVIAC-u bila je, uz povijesni osvrt

Snimio Igor SKENDEROVIC

na razvoj europske sigurnosne i obrambene politike (čiji korijeni sežu od tzv. Briselskog sporazuma sklopljenog 17. ožujka 1948., kada su udareni temelji Zapadnoeuropejske unije), predstavljanje narasle unutarnje organizacijske strukture ESDP-a, dosadašnja postignuća u civilno-vojnim misijama ESDP-a u Europi, Aziji i Africi, rasprava o učincima ratifikacije Li-

sabonskog sporazuma na ESDP, te rasprava o posebnoj suradnji između ESDP-a i NATO-a. Posebno važan dio seminara bavio se odnosom ESDP-a i jugoistočne Europe, te na koje sve načine ESDP utječe na razinu regionalne sigurnosti i suradnje, razvoja obrambenog sektora, kao i na sprečavanje sukoba i upravljanje kriznim situacijama.

I. SKENDEROVIC

Prilika za promociju i nove spoznaje

Domaćinstvo jubilarnog 30. kongresa Evropskog udruženja vojnih novinara (EMPA) ove je godine pripalo austrijskim Oružanim snagama, i to po četvrti put. Na kongresu, održanom u Beču od 6. do 10. listopada, okupilo se pedesetak urednika vojnih časopisa i publikacija vojne tematike iz petnaestak europskih zemalja. Bila je to iznimna prigoda da razmijene iskustva, steknu vrijedna poznatstva i kontakte te saznanju više o oružanim snagama zemlje domaćina.

Sadržajan četverodnevni program započeo je otvaranjem kongresa u Vojnom muzeju austrijskih Oružanih snaga, a nastavljen službenim sastankom u prostoru Austrijske nacionalne obrambene akade-

Na kongresu se okupilo pedesetak urednika vojnih časopisa i publikacija vojne tematike iz petnaestak europskih zemalja

mije koji je otvorio predsjednik EMPA-e brigadir Jörg Aschenbrenner. U izvješću o aktivnostima poduzetim od posljednjeg kongresa, brigadir Aschenbrenner je govorio i o novinarskom putovanju u Njemačku mornaričku bazu na Baltičkom moru, ali i o planovima za iduće putovanje koje bi se trebalo organizirati u susjednoj nam Bosni i Hercegovini. Upozorio je i na važnost uključivanja novih europskih država u članstvo EMPA-e - zasad su u članstvu 22 države - uz uvjerenje da ovo udruženje ima budućnost unatoč kriznim vremenima i snage za

Kao i svaki kongres do sada, i ovaj nas je obogatio novim spoznajama, ne samo o OS-u zemlje domaćina već i o novinarskoj struci, koja u svim vojskama ima određena ograničenja. No upravo nas te sličnosti zbližavaju i omogućuju da zajedničkim naporima pridonesemo profesionalnosti u radu i još kvalitetnijem odradivanju zadaće koja nam je zapravo najvažnija, a to je promocija vlastitih oružanih snaga...

Sadržajan četverodnevni program započeo je otvaranjem kongresa u Vojnom muzeju austrijskih Oružanih snaga, a nastavljen službenim sastankom u prostoru Austrijske nacionalne obrambene akademije koji je otvorio predsjednik EMPA-e brigadir Jörg Aschenbrenner

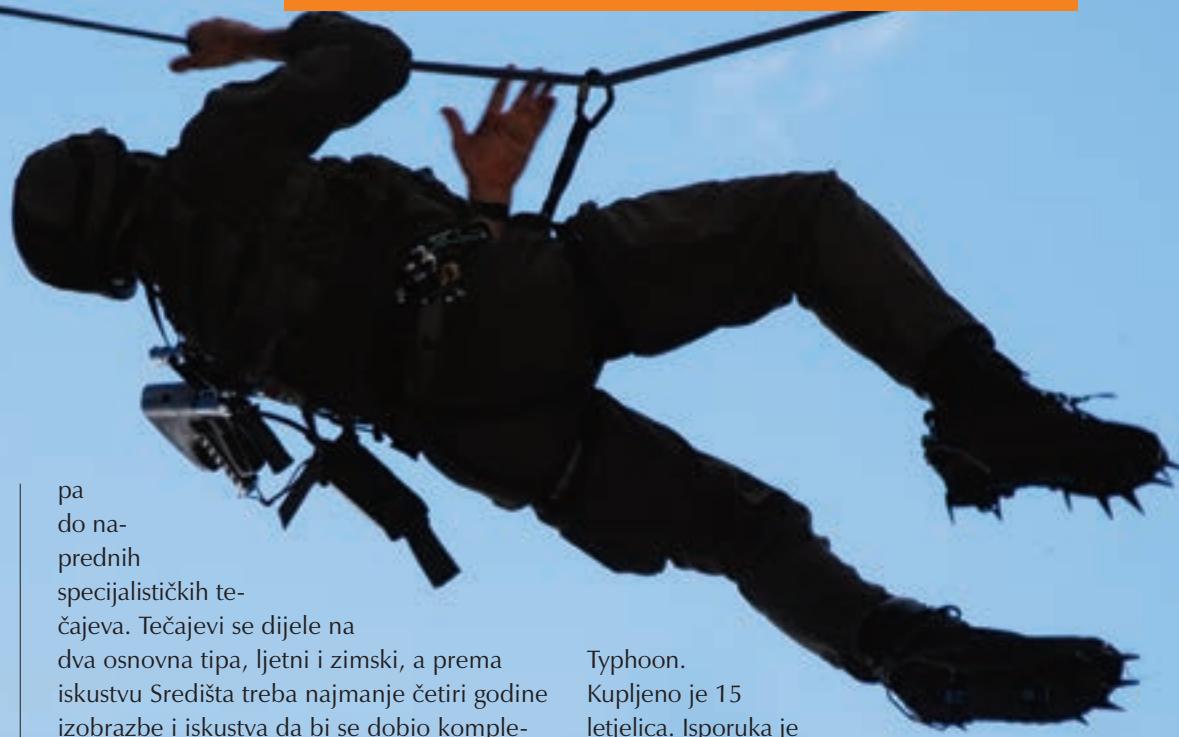
nove projekte ponajprije u vezi s elektroničkim medijima. Godišnja nagrada za najbolji novinarski uradak ove godine pripala je predstavniku norveških oružanih snaga. Bilo je riječi i o domaćinstvu idućeg kongresa, koji bi se, prema najavama, trebao održati u Republici Srbiji.

Program obogaćen atraktivnim praktičnim prezentacijama pripadnika austrijskih OS nastavljen je u dvjestotinjak kilometara udaljenom vježbalištu alpskih vještina.

Planinsko ratovanje

U planinskom području u okolini Schottwiena održana je terenska prezentacija Središta za planinsko ratovanje austrijske vojske. Prezentaciju je vodio zapovjednik Središta, brigadir Michael Lasser, koji je najprije objasnio ustroj i zadaće Središta.

Zadaće se najjednostavnije mogu opisati kao: naučiti vojnike kako da prežive, kako da se kreću, te konačno kako da se bore u planinskim uvjetima. Središte provodi sve razine izobrazbe za planinsko ratovanje, od temeljne

Terenski dio prezentacije bila je kompleksna vježba, koja je obuhvatila tridesetak vojnika, dva oklopna vozila Pandur i helikopter SA316B Alouette III. Prikazane su vještine svladavanja teško pruhodnog planinskog terena, borbenog djelovanja u protuterorističkoj operaciji uporabom oklopnih vozila za potporu, planinaca za ovladavanje teško pristupačnim terenom te helikoptera za brzi taktički transport i evakuaciju ranjenika dizalicom

pa do na prednjih specijalističkih tečajeva. Tečajevi se dijele na dva osnovna tipa, ljetni i zimski, a prema iskustvu Središta treba najmanje četiri godine izobrazbe i iskustva da bi se dobio kompletan vojnik planinac, spreman suočiti se s čudima planine i u najtežim uvjetima. Terenski dio prezentacije bila je kompleksna vježba, koja je obuhvatila tridesetak vojnika, dva oklopna vozila Pandur i helikopter SA316B Alouette III. Prikazane su vještine svladavanja teškopruhodnog planinskog terena, borbeno djelovanje u protuterorističkoj operaciji uporabom oklopnih vozila za potporu, planinaca za ovladavanje teško pristupačnim terenom te helikoptera za brzi taktički transport i evakuaciju ranjenika dizalicom.

Iako se izvođenje nekih pokazanih vještina činilo vrlo zahtjevnima i fizički napornima, nekolicina novinara odvažila se na provjeru vlastitih sposobnosti penjanja uz okomitu liticu i spuštanja alpinističkim konopom. Neki su pokazali i zavidnu fizičku spremnost...

Vožnja Black Hawkom i prezentacija Eurofighterom

Novi izazov slijedio je već idućeg dana u zračnoj bazi Langenlebarn pokraj Tullna, gdje su smješteni austrijski helikopteri S-70 Black Hawk. Ta je baza također sjedište nekoliko škola za izobrazbu raznovrsnog zrakoplovnog osoblja i osoblja za popunu postrojbi protuzračne obrane. Baza je poslužila za upoznavanje sudionika kongresa vojnih novinara sa zrakoplovnom komponentom austrijske vojske. Predstavljen je najnoviji borbeni zrakoplov austrijskog zrakoplovstva, Eurofighter

Typhoon.

Kupljeno je 15 letjelica. Isporuča je počela 2007., a posljednji je isporučen u rujnu. Domaćini su organizirali prelet i letački program koji je zorno pokazao okretnost i snagu Typhona. Sudjelovala su dva zrakoplova koja su napravila dva kruga malom brzinom. Nastavili su s prikazom izvrsnih manevarskih mogućnosti Typhona glumeći zračnu borbu na kratkoj distanci. Program je za novinare zaključen pravom poslasticom. Naime, domaćini su odvojili dva transportna helikoptera Black Hawk za dvadesetominutne letove novinara. Inače, S-70 se u Austriji rabi za transport, SAR zadaće, a posebnu je vrijednost pokazao tijekom prirodnih katastrofa, kad je pružao pomoć pogodenom stanovništvu i spasiocima. Posjet zračnoj bazi upotpunjen je i prezentacijom o austrijskim OS i njihovu sudjelovanju u jedanaest mirovnih misija, koju je održao zapovjednik Združenih snaga austrijske vojske general-pukovnik Günter Höfler. On je, osvrćući se na misiju UNDOF, posebno naglasio suradnju s pripadnicima hrvatskog kontingenata, ocijenivši je odličnom i vrlo otvorenom, te ističući kako su se hrvatski vojnici izvrsno integrirali u misiju i kako je od velikog značenja njihovo ratno iskustvo, koje pridonosi učinkovitijem održivanju zajedničkih zadaća na terenu.

O uskoj suradnji austrijskih Oružanih snaga i civilne zajednice uvjerili smo se u središtu Donje Austrije, gdje su nam prezentirani

ustroj, organizacija i funkcioniranje vojnih i civilnih vlasti te organizacija pomoći u slučajevima prirodnih i drugih katastrofa, što je i jedna od glavnih zadaća austrijskih OS.

Vježba odgovora na nove ugroze

Posljednjeg dana kongresa organizirana je složena združena vojno-civilna vježba, u kojoj su sudjelovali pripadnici specijalnih postrojbi, ABKO postrojba, sanitetska postrojba, postrojba za pomoći u katastrofama koja je imala i timove sa psima tragačima, sve iz sastava austrijske vojske. Uz njih su sudjelovale i civilne strukture, vatrogasci, pripadnici Crvenog križa i medicinski timovi. Vježba je organizirana na poligonu Tritolwerk pokraj Bečkog Novog Mjesta. Za polaznu taktičku situaciju vježba je imala terorističku skupinu koja je uspjela nabaviti oružje za masovno uništavanje te se spremala uporabiti ga i izazvati što veće civilne žrtve. Nakon pronalaženja, skupinu su neutralizirali pripadnici specijalnih snaga, a dio skupine uspio je detonirati dvije nepoznate eksplozivne naprave. Tad na scenu stupaju vatrogasci, pripadnici satnije ABKO te medicinski timovi i timovi za dekontaminaciju kako bi zbrinuli unesrećene i otkrili je li došlo do aktiviranja NKB sredstava. Vatrogasci su morali prekinuti vježbu i u žurbi krenuti na stvarnu intervenciju jer se na autocesti u blizini poligona dogodio sudar. No, čim su sanirali situaciju na mjestu stvarnog incidenta, odmah su se vrtili i uključili u vježbu. Na vježbi su prikazana i najnovija vozila kojima se opremaju ABKO postrojbe austrijske vojske. Riječ je o ABKO inačici višenamjenskog oklopнog vozila Dingo 2, koja je opremljena najmodernejšim uređajima za automatsko uzimanje uzoraka te analizu sadržaja uzorka. Prve rezultate analize prikupljenih uzoraka imaju za pet do sedam minuta nakon prikupljanja.

Posjet zračnoj bazi upotpunjeno je i prezentacijom o austrijskim OS i njihovu sudjelovanju u jedanaest mirovnih misija, koju je održao zapovjednik Združenih snaga austrijske vojske general-pukovnik Günter Höfler. On je, osvrćući se na misiju UNDOF, posebno naglasio suradnju s pripadnicima hrvatskog kontingenta, ocijenivši je odličnom i vrlo otvorenom, te ističući kako su se hrvatski vojnici izvrsno integrirali u misiju i kako je od velikog značenja njihovo ratno iskustvo, koje pridonosi učinkovitijem odradivanju zajedničkih zadaća na terenu

Završetak iznimno atraktivne vježbe zaokružen je prezentacijom mogućnosti austrijskog Crvenog križa te vozila JEEP J8, koje u civilnoj i vojnoj inačici upotrebljava austrijska vojska. Kao i svaki kongres do sada, i ovaj nas je obogatio novim spoznajama, ne samo o Oružanim snagama zemlje domaćina već i o novinarskoj struci koja u svim vojskama ima određena ograničenja - čak bismo mogli reći da su nam svima ista. No upravo nas te sličnosti zbližavaju i omogućuju da zajedničkim naporima pridonesemo profesionalnosti u radu i još kvalitetnijem odradivanju zadaće koja nam je zapravo najvažnija, a to je promocija vlastitih oružanih snaga, u čemu važnu ulogu imaju i ovakvi kongresi. ■

Domaćini su organizirali prelet i letački program koji je zorno pokazao okretnost i snagu Typhoona. Sudjelovala su dva zrakoplova koja su napravila dva kruga malom brzinom, a nastavili su prikazom izvrsnih manevarskih mogućnosti Typhoona glumeći zračnu borbu na kratkoj distanci. Program je za novinare zaključen pravom poslasticom. Name, domaćini su odvojili dva transportna helikoptera Black Hawk za dvadesetominutne letove novinara

SPASIOCI IZ ZRAKA

Medicinski letovi, traganje i spašavanje na kopnu i moru, gašenje požara i nadzor ZERP-a najvažnije su, no ne i jedine zadaće koje obavlja Eskadrila transportnih helikoptera Zrakoplovne baze Divulje. U akcijama traganja i spašavanja na kopnu, najčešće u planinskim krajevima, sudjeluju s Gorskom službom spašavanja, na moru surađuju s Obalnom stražom, medicinske letove obavljaju na temelju dojave Državne uprave za zaštitu i spašavanje, a protupožarne aktivnosti u sklopu Operativnog vatrogasnog zapovjedništva OSRH-a. Uza sve to, svake godine provode i preobuku pilota za helikoptere Mi-8T i Mi8-MTV kako bi bili spremni za tako zahtjevne, često i vrlo opasne zadaće. Dakako, obavljaju i klasične vojne zadaće poput sudjelovanja u vojnim vježbama, kao i druge iznimno zahtjevne zadaće za civilne potrebe poput nošenja građevinskog materijala na nepristupačne terene, čišćenja okoliša od olupina vozila, otklona otpada s nelegalnih odlagališta...

Obavljanje tih posebnih zadaća, koje su i najveći dio njihova posla, čini posebnom ovu postrojbu, kao i njezine pripadnike, koji s pravom svoj posao doživljavaju više kao životno poslanje. To je posao koji nema radnog vremena, jer svi moraju biti dostupni 24 sata dnevno, nema godišnjeg odmora ljeti, jer najviše posla imaju upravo u turističkoj sezoni, ali to je posao koji ima posebnu važnost, jer posredno i neposredno oni spašavaju ljudske živote.

Posao kao životno poslanje

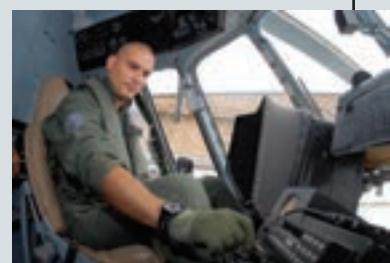
O Eskadrili transportnih helikoptera ZB Divulje ponajviše smo saznali u razgovoru s njezinim zapovjednikom, bojnikom Borisom Rebićem, koji je ujedno pilot kapetan

helikoptera, a o svojim iskustvima govorili su nam i satnik Endi Ruić, zapovjednik Satnije održavanja I. stupnja i tehničar letač, te načelnik Franko Peraga, također tehničar letač. Eskadrila ima 78 pripadnika i 11 helikoptera. Pripadnici Eskadrile samostalno organiziraju i provode preobuku pilota i obuku tehničara te na taj način praktično sami sebe servisiraju s kadrom. Također, sami provode zadaće redovitog održavanja helikoptera u I. stupnju, a satnik Ruić ističe važnost održavanja ispravnosti tehničke tijekom cijele godine, o čemu ovisi uspješnost zadaća koje obavljaju, pa i životi posada, kao i onih koje prevoze.

Donedavno su se medicinski letovi održivali s polijetanjem iz baze, a tijekom ovogodišnje turističke sezone u bazi je bio i medicinski tim za hitne intervencije, koji je išao zajedno s pilotom i kopilotom te dvojicom tehničara. Pokazalo se da su rezultati takvih medicinskih letova vrlo dobri jer se znatno smanjilo vrijeme (re)akcije i jer se mogla pružiti znatno kvalitetnija prva pomoć već u helikopteru tijekom leta.

"Nama je svaki dan neizvjestan, nikad ne znamo što nas čeka. U jednom se danu zna dogoditi da imamo medicinski let pa gašenje požara i spašavanje na Velebitu", kaže načelnik Peraga, a satnik Ruić napominje da je upravo tome prilagođena obuka koju provode za pilote i tehničare Eskadrile transportnih helikoptera. "Jedna posada mora biti za sve to obučena i pripremljena", zaključuje, napominjući da se stoga i stavljaju veliki naglasak na obuku, te pojašnjava da njihovi piloti moraju dobro upoznati sve helidrome, budući da svaki ima svoje specifičnosti (veličina, prilaz...), i iskusiti sve vremenske

Obavljanje posebnih zadaća, koje su i najveći dio njihova posla, čini posebnom ovu postrojbu, kao i njezine pripadnike, koji s pravom svoj posao doživljavaju više kao životno poslanje. To je posao koji nema radnog vremena, jer svi moraju biti dostupni 24 sata dnevno, nema godišnjeg odmora ljeti, jer najviše posla imaju upravo u turističkoj sezoni, ali to je posao koji ima posebnu važnost, jer posredno i neposredno oni spašavaju ljudske živote

U 2009. godini (do listopada) ETH je imala ukupno 2492 leta i više od 780 sati naleta, prevezli su 3329 osoba, od kojih 277 bolesnika, te oko 93 tone tereta, a u ovogodišnjoj PP sezoni imali su 12 raspoloživih posada pilota i 8 tehničara

Brojni su izazovi s kojima se susreću pripadnici Eskadrile transportnih helikoptera, a posebno valja istaknuti važnost prosudbe određene situacije i trenutka donošenja odluke, o čemu nerijetko ovise životi, ne samo onih koje spašavaju nego i same posade

uvjete (bura, magla...) koji ih mogu zadesiti pa i ometati u obavljanju zadaća.

No, posebnu težinu medicinski letovi za posadu transportnog helikoptera, koju čine pilot i kopilot te dva tehničara letača, imaju zbog emocija koje su neizbjježivo uključene u takve zadaće. Naime, među pacijentima što ih prevoze najčešće je novorođenčad, i to u inkubatorima, pa ne začuđuje što se nerijetko bude osjećaji koji nadvladavaju zdrav razum. Zbog toga, priznaju nam sugovornici, često lete po vrlo nepovoljnim pa i ekstremno lošim uvjetima, što je golemi rizik i za samu posadu. To je, dakako, razlog zbog kojega se u toj postrojbi poseban naglasak stavlja na obuku. "Velika je to odgovornost, u pitanju su ljudski životi", ističe satnik Ruić i zaključuje: "Dobro je kad se sve dobro završi."

Prosudbe i odluke o kojima ovise životi

Brojni su izazovi s kojima se susreću pripadnici Eskadrile transportnih helikoptera, a posebno valja istaknuti važnost prosudbe određene situacije i trenutka donošenja odluke, o čemu nerijetko ovise životi, ne samo onih koje spašavaju nego i same posade. Stoga ne začuđuje što su pripadnici te postrojbe međusobno povezani kao ratni suborci, kako su sami rekli - tako funkcioniraju jer se poznaju "u dušu" - jer su itekako svjesni koliko ovise jedni o drugima, kao i mnogi drugi o svima njima. Najveća je odgovornost na pilotu, koji je ujedno kapetan posade. U takvoj ulozi često se nađe i sadašnji zapovjednik Eskadrile, bojnik Rebić, koji nam je naveo neke primjere kako to izgleda kad mora u djeliću sekunde

odlučiti što i kako učiniti da bi se određena "spasilačka misija" uspješno završila.

Dojavu o potrebi medicinskog leta Eskadrila dobije izravno iz Centra 112, kako bi se u što kraćem roku mogli pripremiti za let, a potom čekaju odobrenje iz Glavnog stožera OSRH-a. Nakon toga, posada helikoptera provjerava meteouvjete, a kapetan posade donosi odluku o polijetanju, kao i o dalnjim postupcima. Od trenutka dojave do polijetanja helikoptera može proći najviše 30 minuta, bez obzira na doba dana i godine, no pohvalno je što posade još nikada nisu iskoristile maksimalno vrijeme pripreme, za što je zasluzna i Služba za opsluživanje helikoptera, koja je također 24 sata dnevno na raspolaganju.

"Nesreća ne pita kakvo je vrijeme, je li noć, kiša ili snježna mečava, pa posade moraju biti u top-formi cijelu godinu, ne samo vrhunski obučeni nego i u izvrsnoj psihofizičkoj kondiciji", pojašnjava nam bojnik Rebić, dodajući kako je često vrlo teško odrediti kakvi su uvjeti na mjestu gdje trebaju preuzeti pacijenta ili osobu (osobe) koju spašavaju pa se tada tijekom leta ili na licu mjesta dogovaraju što i kako učiniti. U tom pogledu ističe izvrsnu suradnju s Hitnom medicinskom pomoći i Gorskom službom spašavanja.

Iako civilno-vojna suradnja u tom pogledu nije dovoljno pravno pokrivena, u Eskadrili ističu da to zasad nema nikakva utjecaja na operativnost u obavljanju tih posebnih zadaća, kako nazivaju zadaće što ih obavljaju za potrebe civilnog društva. "Mnogo toga se rješava entuzijazmom. Onaj tko nije spremna odreći se i dobrog dijela privatnog života, nije za ovaj posao", zaključuje zapovjednik Eskadrile te još jednom potvrđuje i naš zaključak da je za taj posao potrebno mnogo više od pilotskog umijeća i sposobnosti tehničara. Za mnoge uspješno obavljene zadaće, svojevrsne misije u kojima su spasili ljudske živote, znaju samo oni. Iako bi u suprotnom vjerojatno bilo drugačije, ne frustrira ih medijska neeksplicitnost, ali bi im sasvim sigurno bilo dragoo kad bi za njihove uspjehe, koji se često mogu nazvati i pothvatima, znali i drugi, ne samo njihovi najbliži, koji sigurno najviše osjećaju nedostatke (ako ih tako možemo nazvati) tog poziva. Ipak im najviše, kažu, znači zahvalnost ljudi kojima su pomogli, kao i osjećaj osobnog zadovoljstva potaknut spoznajom da su nekome spasili život, nerijetko riskirajući vlastiti. ■

PERSPEKTIVE I MODELI školovanja vojnih piloti

U Zavodu za aeronautiku Fakulteta prometnih znanosti u Zagrebu 7. listopada organiziran je okrugli stol na temu "Perspektive i modeli školovanja vojnih piloti za potrebe Republike Hrvatske". Stručna rasprava imala je zadaću dati uvid u tradiciju školovanja pilota RH, utvrditi stanje školovanja vojnih piloti u OSRH te razmotriti i predložiti budući model i aktivnosti vezane uza školovanje vojnih piloti. Svrha rasprave je bila identificirati problematiku i predložiti daljnje smjernice, aktivnosti, poboljšanja koja će osigurati zadržavanje visokih kriterija što ih ovo zanimanje zahtijeva. Okrugli stol otvorio je dekan Prometnog fakulteta sa željom da u suradnji s Hrvatskom vojskom iznjedre što kvalitetniji pilotski kadar. U uvodnom izlaganju koje je bilo povod za raspravu sudjelovali su vojni pilot i nastavnik letenja brigadir Vladimir Šumanovac, doc. dr. sc. Doris Novak, voditelj Katedre za vojno zrakoplovstvo, i prof. Ernest Bazijanac, predstavnik Zavoda za aeronautiku.

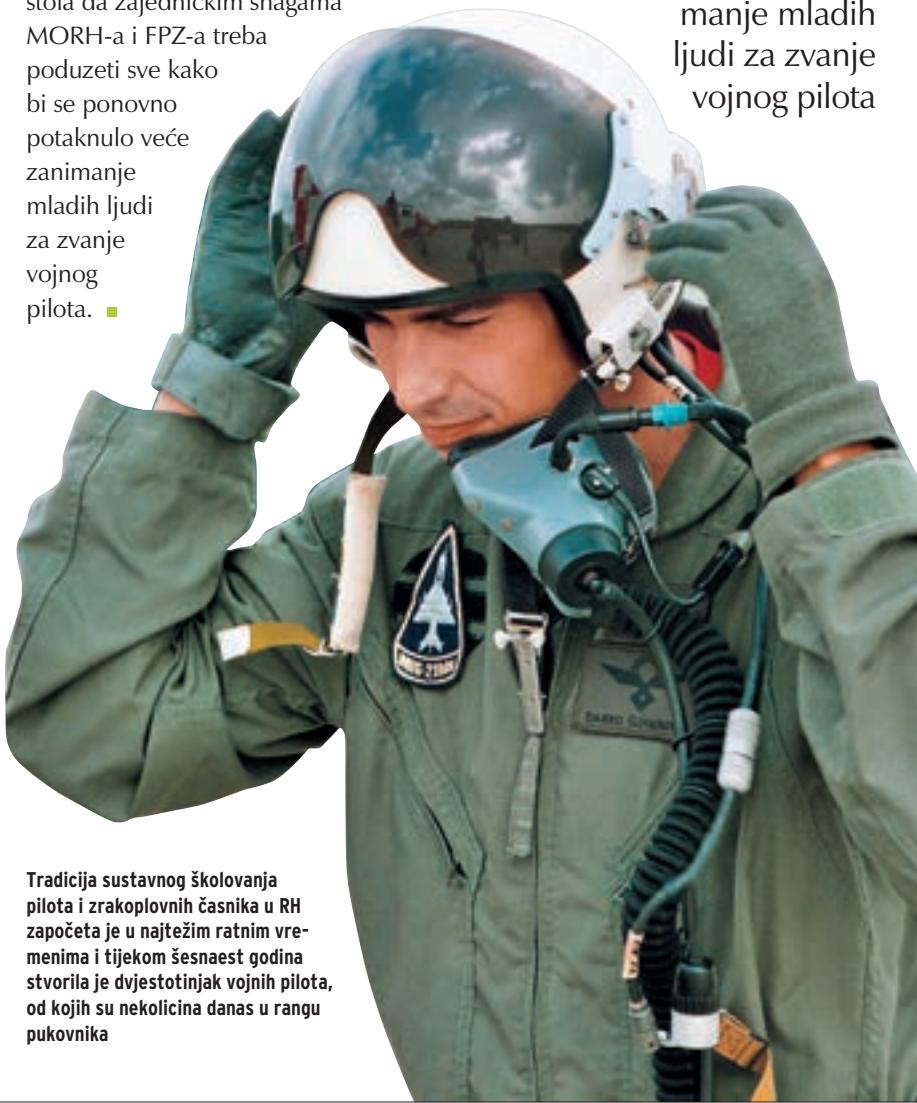
Motiv za pokretanje stručne rasprave jest slabiji odaziv kandidata za ovo atraktivno, ali vrlo zahtjevno zanimanje. Tradicija sustavnog školovanja pilota i zrakoplovnih časnika u Republici Hrvatskoj započeta je u najtežim ratnim vremenima i tijekom šesnaest godina stvorila je dvjestotinjak vojnih piloti, od kojih su nekolicina danas u rangu pukovnika.

U uvodnim raspravama prikazane su pozitivne strane modela civilno-vojnog školovanja, predstavljeni modeli školovanja vojnih piloti u svijetu i prezentiran proračun za broj pilota potrebnih za Oružane snage RH. Pokazana je važnost i naglašene potrebe školovanja i obrazovanja vojnih

pilota te predstavljen budući način i model školovanja. U raspravi na navedenu temu aktivno su sudjelovali generali Imra Agotić i Antun Tus, zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva general-bojnik Vlado Bagarić i ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov. Zaključak je svih sudionika okruglog stola da zajedničkim snagama MORH-a i FPZ-a treba poduzeti sve kako bi se potaknulo veće zanimanje mladih ljudi za zvanje vojnog pilota. ■

Zaključak je svih sudionika okruglog stola da zajedničkim snagama MORH-a i FPZ-a treba poduzeti sve kako bi se potaknulo veće zani-

manje mladih ljudi za zvanje vojnog pilota

Tradicija sustavnog školovanja pilota i zrakoplovnih časnika u RH započeta je u najtežim ratnim vremenima i tijekom šesnaest godina stvorila je dvjestotinjak vojnih piloti, od kojih su nekolicina danas u rangu pukovnika

Obilježena 14. godišnjica pogibije Andrije Matijaša - Pauka

Četrnaesta godišnjica pogibije general-bojnika Andrije Matijaša - Pauka, jednoga od osnivača i dozapočednika 4. gardijske brigade, obilježena je 9. listopada na mjesnom groblju u Marini kraj Trogira. Uz brojne predstavnike ministarstava, županijske i lokalne vlasti te braniteljskih udruga, počast su također odali državni tajnik MORH-a Mate Raboteg i izaslanik HKoV-a brigadir Tihomir Kundid.

Andrija Matijaš rođen je 31. srpnja 1947. u Marini kraj Trogira. Bio je profesionalni vojnik, stručnjak za tenkove i oklopnu borbu. Na početku Domovinskog rata i stvaranja Hrvatske vojske pri-družio se brojnim dragovoljcima u obrani domovine, u čijim je redovima njegovo vojno znanje bilo itekako dobrodošlo. "Vatreno krštenje" doživio je na Banovini, a potom dolazi u 4. gardijsku brigadu, u kojoj ostaje do kraja. Kao zapovjednik jedne od satnija pokazao je iznimno

ratničko umijeće i golemu hrabrost, a od prvih zarobljenih tenkova ustrojava oklopnu bojnu i postaje njezinim zapovjednikom. Nakon uspješnih borbi za Dubrovnik, nastavlja nizati pobjede na šibenskom i zadarskom bojištu, a u operaciji Maslenica čak je triput ranjen u istom danu, no unatoč tome ne posustaje. Nizale su se akcije i operacije jedna za drugom – Zima 94, Skok 1, Skok 2, Ljeto 95. Kao načelnik stožera Matijaš uspješno vodi 4. GBR u pripremama za Oluju, a sa svojim tenkistima u Knin ulazi kao zamjenik zapovjednika te čuvene brigade HV-a. Uslijedio je Južni potez, ujedno posljednji potez Andrije Matijaša. Poginuo je 9. listopada 1995. u sukobu sa srpskim snagama na ulazu u Mrkonjić-Grad u BiH, kada je, i tog posljednjeg dana rata, bio u prvim redovima predvodeći Četvrtu. Njemu u spomen ta ratna brigada Hrvatske vojske dobila je

naziv *Pauci*, koji i danas s ponosom nosi 2. motorizirana bojna Gardijske motorizirane brigade, a njihova kninska vojarna također nosi njegovo ime. M. ALVIR

Mjesto gdje se susreću prošlost i budućnost

Vukovarska vojarna 204. brigade Hrvatske vojske polako, ali sigurno postaje mjesto gdje se susreću prošlost i budućnost, mjesto na kojem mladi naraštaji, ali i mnogi drugi posjetitelji, saznaju određene podatke iz naše najnovije povijesti, o Domovinskom ratu, napose o Bitki za Vukovar. S tom je svrhom i utemeljen Memorijalni centar Domovinskog rata, koji djeluje u sklopu Muzejsko-multimedijalnog odjela Domovinskog rata Vukovar. Među brojnim posjetiteljima, najčešći gosti Centra jesu učenici osnovnih i srednjih škola, koji dolaze u Vukovar iz svih krajeva Lijepe Naše. Posjećenost je svakim danom sve veća, a postav muzejskog dijela Centra, čija je svrha očuvanje i širenje istine o Domovinskom ratu, zanimljiv je i najmlađim posjetiteljima. Andriji, Jakovu, Šimunu i Petru, koji su spremno pozirali ispred eksponata s *Hrvatskim vojnikom* u rukama, svakako to jest. M. A.

Arhiva MM 00R

"Vi zaslužujete svu našu ljubav i poštovanje, ali i svu brigu i pozornost Vlade Republike Hrvatske, tko god bio na čelu i u sastavu Vlade", poručila je predsjednica Vlade RH Jadranka Kosor najtežim ratnim vojnim invalidima

Petnaesti susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata

Tradicionalni susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, koji svake godine organizira udruga "Bedem ljubavi 1991", održan je 11. listopada u Domu Hrvatske vojske u Zagrebu, a okupljenima se pridružila i predsjednica Vlade Jadranka Kosor.

Za Hrvatsku kakvu ste željeli i sanjali

"Vi zaslužujete svu našu ljubav i poštovanje, ali i svu brigu i pozornost Vlade Republike Hrvatske, tko god bio na čelu i u sastavu Vlade", poručila je premjerka najtežim ratnim vojnim invalidima, napomenuvši da ih je i ovaj put željela osobno pozdraviti, te je ujedno zahvalila članicama "Bedema ljubavi" na trudu u organizaciji tih susreta, kojima je i sama svake godine nazočila, kao i Udrzu hrvatskih ratnih vojnih invalida I. skupine na zajedničkom radu i pruženoj potpori. Upozorivši da nam predstoje godine odricanja, istaknula je da briga o 100-postotnim invalidima prve skupine, hrvatskim ratnim vojnim invalidima i hrvatskim braniteljima ostaje u potpuno istom okviru, zaključivši: "Tu se ništa neće, niti se smije mijenjati." Izražavajući zadovoljstvo što svake godine na susretima sudjeluje i sve više djece, premjerka Kosor je poručila: "Idemo naprijed, graditi Hrvatsku za vašu djecu, Hrvatsku u kojoj će se dobro živjeti, u kojoj će se živjeti od svoga rada, u kojoj će mladi imati perspektivu, za Hrvatsku kakvu ste željeli i sanjali na početku obrane i oslobođanja Republike Hrvatske", poručila je premjerka najtežim ratnim vojnim invalidima

djecu, Hrvatsku u kojoj će se dobro živjeti, u kojoj će se živjeti od svoga rada, u kojoj će mladi imati perspektivu, za Hrvatsku kakvu ste željeli i sanjali na početku obrane i oslobođanja Republike Hrvatske."

Predsjednik Udruge 100-postotnih HRVI-a I. skupine Đuro Glogoški zahvalio je premjerki Kosor na dolasku, istaknuvši da je time pokazala dosljednost u odnosu prema najtežim invalidima, te je zaključio kako je to još jedan znak da najteži hrvatski ratni vojni invalidi nisu i neće biti zaboravljeni. Predsjednici Vlade zahvalili su i predsjednicu udruge "Bedem ljubavi 1991" Ljerku Pavić, podsjetivši da njihova suradnja traje još od 1991. godine, a najtežim ratnim vojnim invalidima poručila je kako članice "Bedema ljubavi" imaju tu sreću što ih poznaju i što im mogu pokazati svoju ljubav, rekavši: "Vi ste naš najveći ponos."

Uz premjerku Kosor, susretu najtežih vojnih invalida Domovinskog rata nazočili su i državni tajnici ministarstava obrane te obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Pjer Šimunović, Stjepan Adanić i Krunoslav Mesarić, a u prigodnom programu sudjelovala je i Klupa HRM-a "Sveti Juraj". ■

BRZI PREGLED VOZILA

Američka tvrtka Spectrum San Diego, proizvođač visokotehnološke sigurnosne opreme, predstavila je novi rendgenski nadzorni sustav CarSCAN. Riječ je o uređaju koji se instalira u vrata kroz koja prolaze nadzirana vozila, a služi za nadzor vozila na nadzornim točkama, ulazima u vojne baze, vladine institucije, luke i slično. Pogodan je i za granične prijelaze. Sustav rabi X zrake, rabi se emiter s dvije razine snage, niske snage zračenja pa je siguran za putnike. Omogućava otkrivanje tajnih prostora na vozilima, slijepih putnika, eksploziva i krijućih robe. Uspješno djeluje i kad se vozilo kroz sustav sporo proveze, pa pregled velikog broja vozila ne izaziva zastoj u prometu. Operater na zaslonu vidi sliku u boji i može lagano uočiti moguće probleme kod nadziranog vozila. Sustav je automatiziran, operator može biti podosta udaljen što je dobra zaštita od napada npr. autobombe na nadzornu točku.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

NOVI PTDS AEROSTATI ZA IRAK I AFGANISTAN

Američki proizvođač zrakoplovne tehnike tvrtka Lockheed Martin početkom listopada sklopio je ugovor s američkim ministarstvom obrane za isporuku nove količine aerostata. Na temelju ugovora vrijednog 133 milijuna američkih dolara, Lockheed Martin će isporučiti novih 8 PTDS (Persistent Threat Detection Systems) aerostata, koji će biti poslati u Irak i Afganistan kao potpora Koalicijским snagama.

Prvi PTDS aerostati bili su poslati 2004. u Irak radi inicijalnih testiranja, a zbog njihove iskoristivosti tijekom 2007. ubrzo su bili poslati dodatni, te ih u Iraku trenutačno ima devet. PTDS aerostati su izvorno razvijeni sa svrhom nadzora i izviđanja iz zraka, te kao dodatna komunikacijska

platforma. Aerostati su se iskazali u smislu potpore borbene prostorije u kojoj djeluju Koalicijeske snage, ali i kao učinkovita zrakoplovna platforma za zaštitu raznih baza i nadzornih točaka diljem Iraka, zbog mogućnosti nošenja senzorske opreme za otkrivanje pokreta na zemlji, odnosno približavanja raznih uljeza.

Dodatno naručenih osam PTDS aerostata trebaju u sljedećih 11 mjeseci biti raspoređeni dijelom u Iraku i dijelom u Afganistanu. PTDS aerostati su dugački 35 m, mogu se dignuti na visinu do 1500 m, te ponijeti senzorski paket težak do 500 kg, dok maksimalni radarski obzor iznosi 160 km.

I. SKENDEROVIC

MODERNIZACIJA BRADLEYJA

Američka kopnena vojska i tvrtka BAE Systems sklopili su ugovor vrijedan 601 milijun dolara o modernizaciji borbenih vozila pješaštva M2 Bradley. Naime, riječ je o vozilima koja su sudjelovala u mirovnim operacijama i treba ih podvrgnuti popravcima da ih se dovede u stanje u kakvom su bili prije razmjesta. Program će proći 346 vozila Bradley A3, 141 vozilo serije A2 ODS i 119 vozila serije A2 ODS SA. Prvi će se radovi obavljati u vojnem remontnom zavodu Red River a završni u pogonima BAE Systemsa u Fayette Countyju i Yorku u Pennsylvaniji. Osim dovođenja u bolje stanje, vozila će opremiti i novim kompletom za zaštitu od mina i eksplozivnih naprava, kompletom za prilagodbu djelovanju u urbanom okolišu te izvesti još neke manje preinake koje trebaju povećati zaštitu vojnika.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

19

POLJSKA OBUSTAVILA PROGRAM KORVETA GAWRON II

Poljsko ministarstvo nacionalne obrane objavilo je 16. rujna privremenu obustavu programa korveta Projekt 621 (Gawron II), tik nakon porinuća prvog predviđenog plovila u klasi, ORP Slazak. Nova klasa ratnih brodova klasificirana je kao višenamjenska korveta, inačica plovila MEKO A-100 razvijenog u njemačkom brodogradilištu Blohm & Voss, grupacije ThyssenKrupp Marine Systems. Gradnja prve korvete započela je 2001., a bila je predviđena gradnja sedam brodova. Čitav program, a time i gradnja prve korvete, doživio je znatna kašnjenja ponajprije zbog nedostatnih sredstava te zbog neprav-

vodobne odluke o konačnoj konfiguraciji naoružanja i pratećih sustava. Osnovne značajke korveta Projekt 621 očituju se u duljini 95,2 m, širini 13,3 i gazu 3,6 m. Temeljno naoružanje čini pramčani top OTO Melara kalibra 76 mm, protubrodske projektili RBS-15 Mk.3, protuzračni projektili RIM-162 ESSM ili VL MICA i torpeda Eurotorp MU-90. U skladu s projektnim rješenjem, predviđena je krmena letna paluba za helikopter Kaman SH-2G Super Seasprite. Prema trenutačnim pokazateljima, program je obustavljen do daljnega.

M. PTIĆ GRŽELJ

BRD 262 / 16. LISTOPADA 2009.

Hrvatski
Vojnik

EMALS PRED UGRADNJOM NA CVN-21

Kako napreduje izgradnja prvog američkog nosača zrakoplova nove generacije CVN-21 (Gerald R. Ford CVN 78), tako i završetak testiranja pratećih sustava i njihovo integriranje dobivaju sve više na važnosti. Jedan od novih sustava EMALS (Electro-Magnetic Aircraft Launch System), elektromagnetski sustav za katapultiranje aviona, krajem rujna je okončao prvu fazu tzv. HALT (Highly Accelerated Life Testing) i SFD (System Functional De-

monstration) testiranja, koja je prethodila konačnom integriranju EMALS sustava na nosač zrakoplova.

Zbog novog koncepta u uporabi energije na brodu, što se ponajviše odnosi na nuklearni reaktor kao temeljni izvor električne energije koja sada zauzima središnje mjesto za pogon većine sustava, CVN-21 se naziva "električnim brodom". Jedan od bitnih korisnika te električne energije jest novi EMALS elektromagnetski

katapult, koji će zamijeniti parni katapult koji se dosad upotrebljavao na nosačima

zrakoplova. EMALS sustav, koristeći se linearnim elektromotorima, donosi više prednosti. To se prije svega odnosi na znatno jednostavniju konstrukciju, koja zahtjeva manje prostora i neusporedivo manje podsustava, veću pouzdanost posebice u uvjetima niskih temperatura, lakše održavanje, veću fleksibilnost snage katapulta koja se da prilagoditi tipu zrakoplova, te čak do 30% više snage.

I. SKENDEROVIC

POLOŽENA KOBILICA ZA PRVI AUSTRALSKI LHD

Španjolska brodograđevna tvrtka Navantia položila je 23. rujna kobilicu prvog od dva desantna broda za prijevoz helikoptera (LHD - Landing Helicopter Dock) klase Canberra, za potrebe australijske kraljevske ratne mornarice. Australijski projekt temelji se na postojećem dizajnu španjolskih desantnih brodova klase King Juan Carlos. Prema terminskim planovima, svečano polaganje kobilice zabilo se točno godinu dana od prvih predradnji vezanih uz rezanje limova i profila potrebnih za konstrukciju trupa.

Trup u dijelu od kobilice do sletne palube gradit će se u španjolskom brodogradilištu Ferol, dok će se nadgrađe i integracija sustava izvoditi u brodogradilištu tvrtke BAE Systems's u Williamstownu, u Australiji. Projekt desantnog broda za prijevoz helikoptera prilagođen je taktičko-tehnicičkim zahtjevima i specifikacijama australijske mornarice, što uključuje mogućnost prijevoza do 1100 vojnika i 150 vozila - uključujući glavne borbene tenkove M1A1 Abrams i oklopna vozila - uz šest sletnih točaka na palubi, prostor na-

mijenjen smještaju na oružanih izvidničkih helikoptera i helikoptera za prijevoz vojnika te velike zapovjedne i medicinske smještajne mogućnosti na brodu. Porinuće bi se trebalo održati u ožujku 2011., dok se ulazak u službu prvog broda očekuje 2015., a drugoga dvije godine poslije.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Otokar

TURSKI MRAP

Turska tvrtka Otokar, proizvođač komercijalnih i lakih oklopljenih vozila predstavila je novo višenamjensko oklopno vozilo Kaya. Riječ je o vozilu pogonske konfiguracije 4x4 koje bi se po osnovnim elementima moglo smjestiti u kategoriju ophodnih vozila otpornih na mine (MRAP). Načinjeno je na podvozu Unimog 5000, pruža dobru balističku zaštitu i terensku pokretljivost. Kaya je dugačka 6,4 m, široka 2,5 i visoka 2,9 metara. Masa vozila je 12,5 tona, maksimalna brzina 96 km/h, pogoni ga motor OM 924 LA snage 218 KS. Posada vozila ima dva člana, a može prihvatići desant od 10 vojnika. S punim spremnikom goriva može prevaliti 800 km.

M. PETROVIĆ

MQ-5B HUNTER DOBIVA ATLS SUSTAV

Na poligonu u američkoj državi Arizona, tvrtka Northrop Grumman Corporation obavila je uspješno početkom listopada probni let svoje bespilotne letjelice MQ-5B Hunter. Posebnost tog leta Huntera, koji je u operativnoj uporabi već dulji niz godina, jest u činjenici da je Northrop Grumman sada prvi put integrirao, i s uspjehom testirao, ATLS (Automatic Takeoff and Landing System) sustav. Riječ je o sustavu zaduženom za automatizirano polijetanje i slijetanje letjelice, bez pomoći ljudske posade u zapovjednoj postaji. Motivi Northrop

Grumman Corporationa za razvoj ATLS sustava bili su s jedne strane smanjenje radne opterećenosti prateće ljudske posade na zemlji, a s druge postizanje veće učinkovitosti samog Huntera u tim fazama leta, za što zasluge idu uporabi diferencijalnog GPS sustava.

MQ-5B Hunter temelji se na dosadašnjoj platformi bespilotne letjelice RQ-5A, u odnosu na koju su provedena brojna strukturalna poboljšanja, među kojima se ističe povećani raspon krila od 10,36 m, dok je starija inačica imala raspon od 8,84 m. Uz to, MQ-5B Hunter u

zraku sada može boraviti 15 sati, dok je ranija inačica mogla biti 12 sati. Također, povećan je maksimalni vrhunac leta, koji sada iznosi 5760 m, dok se ranija inačica Huntera mogla maksimalno popeti na 4800 m. U novi Hunter ugrađena je nova avionika, novi inercijalni/GPS navigacijski sustav LN-251, te novi motor. U odnosu na prethodnu inačicu, u MQ-5B se ugrađuje dizelski motor, koji letjelicu omogućava bolje performanse, poput veće brzine uspinjanja, veći dolet i viši vrhunac leta.

I. SKENDEROVIC

JUŽNA KOREJA OTKRILA DVA NOVA BRODA KLASE GUMDOKSURI

U južnokorejskom brodogradilištu Jinhae tvrtke STX Shipbuilding, 23. rujna su porinuti drugi i treći vrlo brzi jurišni brodovi klase Gumdoksuri. Navedena klasa brodova poznata je i pod kraticom PKX (Patrol Killer eXperimental), a prvo plovilo izgrađeno je 2003. Brodovi istisnine 440 t patrolirat će osporavanom zapadnomorskog granicom, služiti će obrani crte razgraničenja te će imati mogućnost napada na neprijateljska plovila s velikog dometa, a zamijenit će pojedine zastarjele 135-tonске patrolne brodove klase Chamsuri.

Klasa patrolnih brodova Gumdoksuri dugačka je 63 m i široka 9 m. Nosi četiri Hae Seong (Sea Star) precizno navođena krstareća projektila dometa 150 km, koje je proizvela državna Agencija za vojni razvoj. Od preostalog naoružanja na pramčanom dijelu broda smješten je top kalibra 76 mm, dok se na krmenom dijelu broda nalazi top kalibra 40 mm. Također, opremljen je visokotehnološkim radarskim sustavom koji ima mogućnost simultanog otkrivanja i praćenja više od 100 zračnih i morskih ciljeva, sustavom za elektroničku borbu, ograničenim kapacitetom nezamjetljivosti te termal-

nom infracrvenom kamerom koja omogućava posadi od 40 članova lociranje, ciljanje i paljbu na specifične mete čak i nakon isključivanja radarskog sustava. Vodomlazna propulzija omogućava postizanje brzina većih od 40 čvorova.

Nakon provedenih pokusnih plovidbi, novi patrolni brodovi trebali bi ući u operativnu službu južnokorejske mornarice u rujnu, odnosno listopadu 2010. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Republika Italija pripada u onaj krug zemalja koje se mogu pohvaliti mnogobrojnim i vrlo dobro organiziranim specijalnim snagama. Specijalne postrojbe organizirane su u svim trima granama talijanskih oružanih snaga, karabinjerima, državnoj policiji, ali i još nekim tijelima državne uprave. Od 2004. godine specijalne postrojbe integrirane su u COFS - Comando Forze Speciali Interarma, odnosno u talijansko operativno zapovjedništvo specijalnih snaga

SPECIJALNE POSTROJBE REPUBLIKE ITALIJE (I. dio)

U ustroju talijanskih oružanih snaga nalazi se veći broj vrlo dobro organiziranih, opremljenih i uvježbanih specijalnih postrojbi. Neke od njih sigurno spadaju u sam svjetski vrh u svome području. Unutar talijanske kopnene vojske (Esercito Italiano) organizirane su tri specijalne postrojbe: 9. padobransko-jurišna bojna (Col Moschin), 4. alpsko-padobrantska bojna i 185. bojna RAO.

Talijanska ratna mornarica (Marina Militare) u svom sastavu ima jednu specijalnu postrojbu: COMSUBIN. Ratno zrakoplovstvo (Aeronautica Militare

Italiana) ustrojbeno raspolaže s dvije specijalne postrojbe i to: 17. Stormo Incursori i 21. specijalni helikopterski skvadron

Karabinjeri, odnosno l'Arma dei Carabinieri jesu vojno-policijska organizacija koja obavlja vojno-civilne zadaće i ima značajne borbene sposobnosti. U svom ustroju karabinjeri imaju specijalnu postrojbu poznatu pod imenom 1. karabinjerska bojna Tuscania.

Talijanska državna policija ima vlastitu specijalnu postrojbu poznatu pod akronimom NOCS - Nucleo Operati-

vo Centrale di Sicurezza. Postrojba je po djelokrugu zadaća prilično slična karabinjerskoj specijalnoj postrojbi, ali je, za razliku od nje, potpuno neovisna u administrativnom i logističkom smislu. Zanimljivo je da Finansijska policija (Guardia di Finanza) također raspolaže antiterorističkom postrojbom. Postrojba je poznata pod imenom AT-PI (Anti-terrorismo - Pronto Impiego).

Združeno operativno zapovjedništvo specijalnih snaga COFS ima sjedište u blizini bivše zračne luke Centocelle pokraj Rima. COFS je talijanski odgovor

na narastajuću potrebu ujedinjavanja operativnog zapovijedanja specijalnim snagama na razini oružanih snaga. Službeno je osnovan 1. prosinca 2004. godine unutar strukture COI (Comando Operativo di Vertice Interforze), operativnog zapovjedništva združenih snaga. Zapovjednik COFS-a (u činu generala ili admirala) izravno je podređen i odgovoran zapovjedniku talijanskog glavnog stožera (Capo di Stato Maggiore). COFS je također operativno vrlo usko povezan s operativnim zapovjedništvom specijalnih snaga kopnene vojske COFOS (Comando Forze Operazioni Speciali dell' Esercito), smještenim u Firenzi, a koje okuplja specijalne postrojbe kopnene vojske. Pod ingerencijom COFS-a nalaze se četiri najvažnije specijalne postrojbe talijanskih oružanih snaga: 9. padobransko-jurišna bojna (Col Moschin), GOI - Operativna ronilačka grupa iz sastava COMSUBINA, 17. Stormo Incursi i 1. karabinjerska bojna Tuscania.

9. padobransko - jurišna bojna (Col Moschin)

9. padobransko-jurišna bojna spađa u sam vrh kvalitete i sposobnosti kojim raspolažu talijanske oružane snage. Poznata je i po svom pridjevku Col Moschin, o kojem će biti još riječi. Bojna ima zapravo ustroj samostalne specijalne postrojbe i namijenjena je za čitav niz zadaća identičnih onima koje

23

imaju i sve ostale specijalne postrojbe diljem svijeta. Sedam glavnih zadaća Devete (kako u žargonu nazivaju ovu bojnu unutar talijanskih oružanih snaga) obuhvaća: izravne borbene misije u kojima se zahtijeva primjena nekonvencionalnih metoda ratovanja, prepadi na visoko vrijedne ciljeve, prekid i uništanjanje protivničkih komunikacija svih vrsta, LRRP (long range reconnaissance patrol) duboka taktička izviđanja u protivničkom zaledu), strateško izviđanje, protuterorističke zadaće i oslobođanje vojnih zatočenika te visokorizične akcije u potpori konvencionalnih snaga.

Povijest i korijeni ove specijalne postrojbe sežu još u vrijeme I. svjetskog rata. Tada su Talijani na alpskoj fronti protiv Austro-Ugarske imali posebnu jurišnu postrojbu (IX Reparto d' Assalto), Devetu jurišnu sekciju, poznatu i kao Arditi. Njezina zadaća sastojala se u tome da se njezini pripadnici neopazeno približe neprijatelju i zasipajući ga ručnim bombama neutraliziraju njegove otporne točke i omoguće uspešan napad talijanskom pješaštvu i alpincima. Upravo je Deveta jurišna sekcija bila zaslužna za osvajanje brojnih austro-ugarskih otpornih točaka na Monte Grappi uključujući i vrh Col della Beretta te gotovo neosvojivi vrh Moschin. U čast te pobjede i žrtava pretrpljenih u tom prepadu postrojba je u novije doba dobila i službeni pridjevak Col Moschin. U razdoblju između dva svjetska rata postrojba nije bila aktivna. Fašistički Mussolinijev režim ponovno je 1942. godine formirao specijalnu postrojbu pod imenom X. regimenta Arditi. Postrojba je borbeno djelovala u Tunisu i Alžiru. Poslije kapitulacije fašističke Italije 8. rujna 1943. prva bojna X. regimente nastavila se pod savezničkim zapovjedništvom boriti protiv njemačkih okupacijskih snaga koje su držale talijanski poluotok.

Raspушtena 1946. godine, regimenta je ponovno osnovana 1953. godine kao satnija u sastavu Škole pješaštva

Svi specijalci moraju uspješno
svladati medicinski tečaj

u Cesanu. Od 1. lipnja 1954. postrojba je nosila ime Reparto Sabotatori Paracadutisti (diverzantska padobranska sekcija). Pod tim imenom djelovala je do 1961. kada je prerasla u bojnu i dobila službeni naziv Battaglione Sabotatori Paracadutisti. Četrnaest godina poslije (1975.) postrojba je dosegnula nekadašnju veličinu regimente Arditi i ponovno je promijenila službeni naziv u 9° Battaglione d'Assalto Paracadutisti "Col Moschin". U lipnju 1995. postrojba je narasla na današnju veličinu, a potkraj 2004. godine integrirana u COFS. Isto tako treba napomenuti da je Deveta vrlo važan i nezamjenjiv dio talijanske padobranske brigade Folgore (Grom).

Jedna od klauzula mirovnog ugovora koji su zapadni saveznici potpisali s Italijom nakon završetka II. svjetskog rata odnosila se i na zabranu izlaska talijanske vojske izvan nacionalnih granica

u razdoblju od 25 godina poslije rata. Ta je zabrana trajala do 1970. godine. No, zbog različitih političkih okolnosti, talijansko vojno sudjelovanje u međunarodnim vojnim operacijama pričekat će još dalnjih 12 godina, sve do 1982. godine i akcije osiguranja mira i sigurnosti u Libanonu, koji je tada bio rastrzan građanskim ratom. Od tada pa do današnjih vremena Deveta je sudjelovala u brojnim velikim operacijama.

Svibanj 1991., humanitarna i izbjeglička kriza na sjeveru Iraka uzrokvana represalijama koje je režim Sadama Huseina poduzeo protiv kurdske stanovništva. Deveta padobranksa bojna poslana je u krizno područje da pomogne civilima i osigura područje tijekom I. zaljevskog rata 1990-91.

Godine 1992., mafijaški atentati na najviše predstavnike talijanskog sudstva rezultirali su odlukom talijanske vlade da na Siciliji angažira vojne snage. De-

veta je bila angažirana na najosjetljivijim područjima. To su redom:

- 1992.-1993., operacija Restore Hope u Somaliji
- 1995., nakon potpisivanja Dayton skog sporazuma snage Devete angažirane su u Bosni i Hercegovini u sklopu snaga IFOR
- 1997., operacija smirivanja sigurnosnog stanja u Albaniji nakon finansijskog kolapsa albanske vlade, te operacija na Istočnom Timoru nakon što je na referendumu izglasano odčepljenje od Indonezije
- 1999., operacija na Kosovu nakon ratnih operacija koje je NATO poduzeo protiv Srbije
- 2002., Afganistan, potpora talijanskim snagama angažiranim u snagama ISAF
- 2003-06., Irak, operacija Antica Babilonia. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Pripadnici Col Moschino na obuci

THE PITTSBURGH SUMMIT 2009

25

BROJ 262 / 16. LISTOPADA 2009.

HRVATSKI
VOJNIK

U rujnu je u američkom gradu Pittsburghu održan dvodnevni samit zemalja G20 na kojem je donesen niz zaključaka koji se tiču svjetske ekonomije. G 20 je najava transformacije u najvažnije međunarodno tijelo za koordinaciju ekonomske politike na globalnoj razini

G-20 PREUZIMA KORMILO

Čelnici zemalja G-20 su, između ostalog, raspravljali kako izbjegići sličnu finansijsku krizu u budućnosti, a zaključeno je da će se skupina transformirati u najvažnije međunarodno tijelo za koordinaciju ekonomske politike na globalnoj razini, zemlje u razvoju dobit će veće pravo glasa u MMF-u, a raditi će se i na reformi finansijskog sustava. Sastanak u Pittsburghu bio je već treći po redu samit skupine G20 u godini dana i prvi veliki samit kojemu je domaćin bio američki predsjednik Barack Obama. Sastanak je završio u optimističnom tonu, nakon što su svjetski čelnici proglašili pobjedu nad globalnom recesijom.

Skupina G-20 je neformalni forum koji okuplja ministre financija i guvernere središnjih banaka dvadeset

svjetskih gospodarstava, uključujući i Europsku uniju. Prvi sastanak G-20 je održan u Berlinu 1999. godine. Za razliku od skupine G-8 koja okuplja samo industrijski najrazvijenije zemlje, G-20 je zamišljen kao mjesto kontakta i rasprave među razvijenim zemljama i zemljama čije je tržište u nastajanju. Članice skupine su Argentina, Australija, Brazil, Europska unija, Francuska, Indija, Indonezija, Italija, Japan, Južnoafrička Republika, Južna Koreja, Kanda, Kina, Meksiko, Njemačka, Rusija, Saudijska Arabija, Sjedinjene Države, Turska i Velika Britanija. Zajedno, ove države čine 90% svjetskog BDP-a te 80% svjetske trgovine.

Tema prethodnog samita G-20 održanog u Londonu u znatno sumornijem

tonu je bila izlazak iz depresije i vraćanje stabilnosti svjetskom gospodarstvu. U međuvremenu su svjetske ekonomije počele pokazivati znakove oporavka tako da su i očekivanja uoči ovog samita bila znatno vedrija. Sastanak u Pittsburghu je počeo napeto, nakon što su Francuska i Njemačka zaprijetile blokadom sastanka zahtijevajući američke ustupke u pogledu širine regulacije finansijskog sektora. Minimum zahtjeva koji su postavili Berlin i Pariz odnosio se na ukidanje poreznih utočišta, regulaciju hedge fondova, praćenju kretanja finansijskih sredstava diljem svijeta te limitiranje postojećih bankarskih nagrada i bonusa. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Tvrta Like-A-Fish razvija napredni sustav za opskrbu zrakom koji bi se izdvajao iz vode. Na taj bi se način zadovoljili zahtjevi, kako hobističke tako i profesionalne ronilačke uporabe kao i potrebe dužeg boravka pod vodom

NOVA TEHNOLOGIJA ZA DISANJE POD VODOM

Još od davnih vremena čovjek je osmislio način za silazak ispod površine vode. Aristotel je prvi opisao podvodnu napravu koja se sastojala od posude okrenute naopako, a u koju je ronilac ugurao glavu te je nakon zarona ispod površine mogao udisati zrak zarobljen unutar posude.

U zadnjih 60 godina tehnologija disanja pod vodom napreduje vrlo brzo, ali osnovno načelo tehnologije ronjenja nije se promijenilo. Danas, kao i u Aristotelovo doba bit disanja pod vodom jest zarobiti zrak unutar posude te ga dovesti do ronioca. Tehnika ima očigledan nedostatak zbog ograničene količine zraka koja je limitirajući vremenski

čimbenik za ronioca. Tvrta Like-A-Fish (u prijevodu s engl. kao riba) osnovana je 2001. godine radi razvoja i izvedbe revolucionarne ronilačke opreme bez boca za zrak, koja bi mogla izdvajati zrak iz vode. Tvrta ima prijavljene patente u Europi te glavni patent u SAD-u. Like-A-Fish tehnologija uzdiže ronilačku tehnologiju na novu razinu i označava, bar tako tvrtka navodi, prekretnicu u povijesti ronjenja. Tvrta predstavlja ronilačku opremu koja izdvaja zrak iz vode. Prednosti ovoga sustava su: duži boravak pod vodom, opskrba zrakom nije više ograničena količinom zraka u bocama pod tlakom nego samo količina energije u baterijama, nema potrebe za

ponovnim punjenjem boca sa zrakom, a navodi se i veća sigurnost uporabe.

Sastav zraka koji se izdvaja iz vode je obogaćen s 34% kisika (kao i roniociima poznata mješavina Nitrox), čime se minimizira postotak dušika koji se udiše tijekom ronjenja pa je tako i ronjenje sigurnije.

Tehnologija omogućava stalni uzgon - sa standardnom ronilačkom opremom, uzgon ronioca se mijenja tijekom ronjenja kako on postupno gubi približno četiri kg vrijednosti mase zraka. To se ne događa s ronilačkom opremom tvrtke Like-A-Fish. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Domađoj MIČIĆ

BOMBARDERI JUČER, DANAS I (MOŽDA) SUTRA! (VI. dio)

Razvoj trenutačno najmodernijeg bombardera B-2 započeo je još 1979. unutar tajnog projekta Advanced Technology Bomber, a to znači prije nego što je prvi put poletio prvi prototip Tu-160. Iako su bili u ozbilnjom kašnjenju, sovjetski su stručnjaci uspjeli prije raspada Sovjetskog Saveza pokrenuti projekt novog strateškog bombardera kojim bi odgovorili na izazov postavljen razvojem B-2. Za razliku od dotadašnjih sovjetskih bombardera, razvoj novog projekta dodijeljen je projektom uredu Suhoj a vodio se pod oznakom T-60S. Novi je bombarder trebao imati promjenjivu geometriju krila i stealth značajke. Za razliku od B-2, T-60 ne bi bio leteće krilo, već bi rabio tijelo oblikovano po pravilu "flying tube" koje bi i samo davalo uzgon. Takva konfiguracija aviona, za razliku od konfiguracije letećeg krila, ima cjevasti ili tubasti oblik, što ima nekoliko prednosti. U primjeni stealth tehnologije cjevasti oblik zadržava podjednaku djelotvornost iz svih kutova. Prednost je i veća podobnosc za letenje na malim visinama i bolji aerodinamički oblik za letenje pri ve-

likim brzinama. Oblik "flying tube" posebice je pogodan za kombiniranje s krilima promjenive geometrije zbog povećanog otpora na turbulencije pri letovima na malim visinama. Za pogon je trebao rabiti dva motora s vektorizacijom potiska. Maksimalne težine oko 80 tona i brzine od oko 2 Macha bombarder T-60S ne bi imao dostatan borbeni doseg za napadanje ciljeva u Sjevernoj Americi, već je bio namijenjen za sudjelovanje u vojnim operacijama unutar Rusije, ali i za zaštitu ruskih interesa u Europi i Aziji. Događanja u Čečeniji te na području nekadašnje SFRJ tijekom devetdesetih, a posebice zračni udari NATO saveza po SR Jugoslaviji tijekom 1999., pokazali su ruskim generalima i političarima koliko je važno imati moderne zračne snage. Pritom su uglavnom rabljeni vođeni projektili s konvencionalnim bojnim glavama. Iako se vjerovalo da će novi bombarder ući u operativnu službu oko 2020., najnovije procjene navode da je razvoj T-60S definitivno zaustavljen. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Budućnost bombardera je u borbenim bespilotnim letjelicama koje će uz manje dimenzije u odnosu na B-2 imati veći dolet i jednaku nosivost te osjetno nižu cijenu

Sve veća potražnja privlači sve veći broj ponuđača, pa se očekuje da će se ubrzo na tržištu naći i kineske podmornice

NOVO PROLJEĆE KLASIČNIH PODMORNICA (III. dio)

Drugi najveći strani korisnik podmornica klase Kilo, nakon Kine, jest Indija. Indija je kupila deset podmornica Projekt 877EM koje su osposobljene i za lansiranje obitelji vođenih projektila 3M54E Klub-S. Ovi se projektili mogu rabiti za protubrodsku borbu i uništanje ciljeva na kopnu. Činjenica da je indijska ratna mornarica odlučila da njezine nove podmornice budu Scorpene, a ne Projekt 636, vjerojatno najbolje pokazuje da je ruska tehnologija ipak inferiornija zapadnoj.

Još jedan korisnik podmornica Projekt 877E jest alžirska ratna mornarica. Obje podmornice trenutačno prolaze veliki remont i modernizaciju te bi se u operativnu uporabu trebale vratiti iduće godine. No, uporaba samo dvije stare podmornice više ne zadovoljava potrebe alžirske ratne mornarice. Zbog toga je alžirsko ministarstvo obrane 2006.

naručilo još dvije podmornice. Ruska novinska agencija Interfax je 9. travnja ove godine objavila da je u rijeku Nevu u petrogradskom brodogradilištu porinuta podmornica Projekt 636. Iako nije specificiran naručitelj, vjeruje se da je riječ o prvoj od dvije alžirske podmornice.

Još jedna država koja ima dovoljno novca za kupnju najsuvremenijih podmornica, ali je pod svojevršnim embargom na prodaju oružja Zapadu (zapravo Sjedinjenih Američkih Država koje političkom snagom otežavaju prodaju),

jest Venezuela. Zbog toga Venezuela s Rusijom pregovara o uvjetima kupnje tri podmornice s rokovima isporuke tijekom 2012. i 2013. Procjenjuje se da bi vrijednost ugovora, koji bi obuhvatio i mogućnost narudžbe dodatnih podmornica, bila oko 1,4 milijardi dolara. Vjeruje se da je do produžetka pregovora došlo jer je Karakas u početku htio naručiti izvoznu inačicu Amur 1650 podmornica klase Lada. No, Moskva nije bila spremna prodati te najsuvremenije ruske klasične podmornice tako nestabilnoj državi. Pravdujući se da razvoj podmornice Amur 1650 još nije dovršen te da se tek trebaju testirati neka rješenja, Karakasu je ponudila podmornice Kilo/Projekt 636. Narudžba podmornica Amur ostavljena je kao naknadna opcija. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Tijekom dvadesetih i početkom tridesetih godina XX. stoljeća američka je vojska razvoj tenkova uglavnom prepustila privatnoj inicijativi. Zbog toga ne čudi da u tom razdoblju nije nastao niti jedan uporabljiv tenk

BEZ PRAVOG NAPRETKA

Neposredno nakon završetka I. svjetskog rata Sjedinjene su Američke Države intenzivno sudjelovale u stvaranju "novog svjetskog poretka". Posebice tijekom Versajske mirovne konferencije na kojoj se tadašnji američki predsjednik Thomas Woodrow Wilson (uglavnom neuspješno) zalagao za pravo naroda na vlastite države. Na Wilsonov je prijedlog osnovana i Liga naroda. No, američki je Kongres zabranio ulazak SAD-a u Ligu naroda uz obrazloženje da se Washington previše upleće u europska pitanja.

Bio je to početak politike izolacionizma te teorije samodostatnosti. Pod samodostatnošću američki su političari podrazumijevali ne samo prirodne resurse u SAD-u već na oba američka kontinenta.

Politika izolacionizma i potreba uspostave "zone utjecaja" nad obje Amerike znatno je utjecala i na razvoj američkih oružanih snaga. Najveći je naglasak dan na razvoj ratne mornarice, potom ratnog zrakoplovstva, dok je razvoj kopnene vojske zanemaren. To će se zanemarivanje ponajviše odraziti

na razvoj oklopnih snaga ili preciznije rečeno tenkova.

Do kraja I. svjetskog rata američka vojska nije uspjela razviti uporabljivo borbeno oklopno vozilo te se oslanjala na britanske i francuske tenkove. U prošlom su tekstu opisana lutanja u pokušaju razvoja prvih oklopnih vozila, koja su na kraju dovela do otkupa licencije za proizvodnju francuskog tenka Renault FT-17 (Six Ton Tank Model M1917) i britanskog Mark VIII International Tank. Ovi će tenkovi ostati u opera-

tivnoj uporabi sve do sredine tridesetih godina XX. stoljeća.

U takvim uvjetima razvoj američkih tenkova potkraj prvog i tijekom drugog desetljeća XX. stoljeća prepušten je privatnoj inicijativi. Najbolji primjer je J. Walter Christie, inovator čija se tvrtka Front Drive Motor Company bavila razvojem i proizvodnjom traktora, trkačih automobila, protupožarnih uređaja, a od 1919. i lakih tenkova. Prvi pokušaj bio je Christie M1919 Medium Tank. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Saveznici su 1915. likovali što je Italija, za koju se smatralo da posjeduje golem vojni stroj i milijun bajuneta, ušla u rat na strani Antante. Zajedno s ulaskom Italije u rat krenula su i zračna djelovanja nad Jadranskim morem...

RAT S ITALIJOM NAD JADRANOM (I. dio)

Italija je do svibnja 1915. formalno bila saveznica Njemačke i Austro-Ugarske, ali se nije uključivala u bojna djelovanja. U svibnju 1915. mijenja stranu i objavljuje rat Austro-Ugarskoj. Za austrougarsko zrakoplovstvo (LA) sada je otvoreno novo, mnogo zahtjevниje bojište od ruskog. Alpsko okružje iznimno je opasno i tu je svaki otkaz motora neminovno dovodio do stradavanja pilota zbog nemogućnosti prisilnog slijetanja na nepristupačan stjenoviti teren. Austro-Ugarska s ruskog bojišta prebacuje svoje lovačke eskadre i uočava da Talijani, unatoč tehničkoj nadmoći, ipak ne mogu poduzeti opsežnija napadna djelovanja iz zraka. Uzrok je zastarjelost njihovih zrakoplova, uglavnom predratne francuske proizvodnje.

U ovoj fazi rata glavna zadaća zrakoplovstva bila je taktičko izviđanje bojišta

i ograničeno bombardersko djelovanje. Austrougarski piloti lete na domaćim zrakoplovima tipa Lohner B, Albatros B.I tvrtke Phoenix, zatim Aviatike B.I, B.II te B.III, i Lloyd C.II. Strijelac/izvidnik je ujedno zapovjednik zrakoplova i leti na zadnjem sjedalu, a opremljen je najčešće domaćom strojnicom tipa Schwartzlose M 07/12 kalibra 8 mm. Dvojna monarhija u svom naoružanju nema upravljivih zračnih brodova, diržabla, a Talijani se njima koriste od samog početka rata. Uspjesi njemačkih zračnih brodova s početka rata i objektivna prijetnja od talijanskih zračnih brodova potaknuli su vojni vrh da 1915. u Njemačku pošalje četiri časnika na pripreme za prijam dva diržabla Zeppelinova tipa. Ta narudžba nikad neće biti ostvarena.

Saveznici likuju što je Italija, za koju se smatralo da posjeduje golem vojni

stroj i milijun bajuneta, ušla u rat na strani Antante.

Diržabl kao prijetnja

U ponoć s 23. na 24. svibnja 1915., kada talijanska radiostanica Coltano objavljuje vijest da je Kraljevina Italija u ratu s Austro-Ugarskom, obje strane su već započele s operacijama prethodno pripremljenim za početak rata. Austrougarska ratna mornarica, koja je u podne obaviještena o objavi rata, u 20 sati napušta sidrište pulske luke kroz južni izlaz minskog polja i kreće prema Anconi, u napad na talijanska lučka postrojenja i ratnu flotu. Prethodnicu flote, koja je isplovila sat prije, čine krstarice SMS Saïda i SMS Szigitvár, razarači SMS Triglav i Balaton s nekoliko manjih razarača. Talijanski zračni brod Città di Ferarra napušta uzletište u lesiju u 23,30 minuta i od Ancone kreće prema pulskoj ratnoj

Odnos snaga na početku sukoba

Austrougarsko mornaričko zrakoplovstvo, do izbijanja neprijateljstva s Italijom, imalo je prilike steći zavidno ratno iskustvo, povećati letačko i tehničko osoblje te urediti niz mornaričkih postaja. Uz glavnu hidroplansku postaju na otočiću Sv. Katarina kraj Pule i školsku hidroplansku postaju na otoku Kozadi, izgrađene su manje hidroplanske postaje s drvenim hangarima i malim stambenim zgradama u Boki kotorskoj (Kumbor) i Šibeniku (Sv. Petar kod Mandaline). U svibnju 1915. mornaričko zrakoplovstvo raspolaže sa 64 aparata. Od tog broja za uporabu je spremno 18 letjelica u Puli, šest u Kumboru i četiri u Kozadi. U

rasporemi je 16 letjelica, a dvadesetak je u izgradnji. Prije talijanske intervencije, pristiglo je iz Lohnera 12 snažnih letećih čamaca tipa L s motorima od 150 KS, a sljedećih je 19 primjeraka stizalo od ljeta do studenoga. Bombе su već bile usavršene, modela Škoda od 50 kg, leteći čamci bili su opremljeni strojnicama, a pojedini i s već dobro upotrebljivim radiouređajima.

Godine 1914. talijansko je mornaričko zrakoplovstvo vrlo slabo. Talijanska je mornarica imala samo 14 zrakoplova raznih tipova (Borel, Breguet, Curtis, Albatros, Farman, Gidino), a smješteni su se u Speziji i Veneciji. Godine 1915. raspolagali su sa samo tridesetak raznorodnih zrakoplova, jedanaest pilota i dvije

zrakoplovne postaje, na sjevernom Jadranu Porta Corsina (Venecija) i na jugu Taranto. Australski mornarički zrakoplovi bojno djeluju prije svega po ciljevima na zemlji, a inferiorni talijanski mornarički zrakoplovi ne sudjeluju u borbama nego se upotrebljavaju isključivo u izvidničke svrhe. Za napadna djelovanja po ciljevima na istočnoj obali Jadrana talijanskoj su mornarici preostala tek dva zračna broda, Città di lesi i Città di Ferrara s bazama na uzletištima u lesiju i Ferrari, a još se jedan takav brod gradio. Talijanska je kopnena vojska mornarici ustupila i jedan manji i stariji diržabl, baziran u Campaltu nedaleko od Venecije, a još dva takva bila su u izgradnji.

luci na zadaću izviđanja. Malo nakon ponoći krstarica SMS Szigitzvár, izvidnički brod prethodnice austrijske ratne flote, uočava talijanski zračni brod na visini od samo 500 metara i otvara na njega vatru iz topova. Città di Ferrara nastavlja let prema ratnoj luci Pula, a potom kreće natrag prema talijanskoj obali.

Prije bombardiranja Riminija, nadlijeće oklopni krstaš SMS Sankt Georg, koji na njega otvara vatru iz strojnica i topova malog kalibra, da bi zatim, nešto prije svanuća, blizu Senigallije bombama napao bojni brod SMS Zrinski. Sve bombe pale su od 50 do 100 metara od cilja. Posada Zrinskog uzvraća djelovanjem iz topova, a s veće udaljenosti paljbi se pridružuju brodovi SMS Habsburg, SMS Arpad i SMS Tegetthoff. Potom se dirižabl Città di Ferrara uputio prema svojoj matičnoj luci. Vatreno djelovanje zračnog broda nije bilo osobito djelotvorno, ali ga je austrougarska mornarica smatrala ozbiljnom prijetnjom.

Udari letećih čamaca

Prvog dana rata, mornaričko zrakoplovstvo, u koordinaciji s flotom, sudjeluje u napadu na strateške i uporišne točke na talijanskoj obali. Prva skupina letećih čamaca iz pulske postaje uzlijeće u noć 24. svibnja 1915. godine u 2:00 sati, a druga u 2:30, te kreće prema Anconi. Zadaća prve skupine bila

Austrougarski hidroplan L61 snimljen iz drugog letećeg čamca u letu iznad neprijateljskog teritorija

Talijanski zračni brod Città di Ferarra

je napad na utvrde i vatrene uporišne točke, željezničke i izvidničke postaje, vojni logor, vojarne i električnu centralu. Mornarički zrakoplovi L46 i L47 s pilotima Klasingom i Banfieldom te njihovim izvidnicima lete prema Anconi, gdje napadaju topničke bitnice. Vaclav Woseček u letećem čamcu L40, s motriteljem mornaričkim kadetom Puljaninom Vilijem Bačićem, leti najprije prema Anconi, a potom kreće prema Senigalliji i bez uspjeha pokušava pronaći postaju zračnog broda kod mjesta Chiaravalle. Nastavlja prema jugu, gdje opaža gradnju hangara zračnog broda, na koji bacu bombe. U 2:45 iz pulske luke prema Veneciji uzlijeću i leteći čamci L44, E35 i L48 s kapetanimi Spličaninom Glaukom Prebandom, Alfredom Minarellijem i Aloisom Kaindlom te pratećim članovima posade. U 4:00 sata započinje prvi zračni napad. Leteći čamac L44 baca 14 bombi, nekoliko na spremište kraj utvrde San Nicolo, na razarač, na pramac

torpiljarke na Rivi degli Schiavoni te na pristanište. Po dvije bombe pale su na Arsenal i grad. Drugi leteći čamac oznake L48 uzima smjer prema ušću rijeke Po i otud skreće prema Veneciji. U kanalu Rocchetta, napada brod vodonosac i nešto poslije dva krstaša na vezu kod Ottogona. Nastavljući prema sjeveru baca dvije zapaljive bombe na spremište petroleja. Treći leteći čamac, oznake E35, na 10 Nm istočno od Venecije napada razarač s dvije podmornice u teglju, o čemu po žurnom povratku u Pulu izvještava zapovjedništvo.

Specijalizirani britanski časopis za zrakoplovstvo u broju od 28. svibnja donosi dalekovidan komentar tih događanja, u kojemu tendenciozno minorizira učinak austrougarskog udara: "Zapravo se može reći da je otvaranje sukoba, kakvo je viđeno u ponedjeljak ujutro na jadranskoj obali, obilježeno početnim djelovanjem zrakoplova. Manji austrijski brodovi predvođeni zrakoplovima koji su bombardirali Veneciju odbijeni su ubrzo našim savezničkim zrakoplovima i jednim od njihovih dirižabla, torpednim čamcima te razaračima. Ovo potvrđuje naše stare tvrdnje da će u budućim ratovima, iskreno vjerujemo, prvi korak biti učinjen u zraku. Država koja ima veću zračnu flotu, a to su deseci tisuća vojnih zrakoplova, osim predvodećih dirižabla, i koja tu flotu drži u stanju visoke organiziranosti, postići će početnu stratešku prednost. (...) Važan cilj bit će što prije ostaviti protivničku armiju ili mornaricu bez njezinih 'očiju'. Takav će se protivnik ponašati poput slijepa čovjeka, ma kako bio vješt. Teško se može nadati pobjedi čak i protiv najslabijeg napadača..." ■

(nastavak u sljedećem broju)

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Tužba JSDS-a protiv Hrvatske zbog pripreme genocida nad srpskim narodom u Hrvatskoj (1. dio - uvodne napomene)

Na tragu laži izrečenih u prethodno navedenom pismu mjesnih odbora SDS-a u istočnoj Slavoniji, sa svrhom daljem blaćenja nove hrvatske vlasti, koju su srpski ekstremisti nastojali prikazati kao nedemokratsku, odnosno kao ustašoidnu i fašistoidnu, jest i tužba protiv Hrvatske što ju je Jugoslavenska samostalna demokratska stranka 26. listopada 1990. uputila Raselovu sudu "zbog tekuće genocidne prakse i pripreme genocida velikih razmjera nad srpskim narodom u Hrvatskoj". Na gotovo 28 kartica teksta, koji su potpisali predsjednik Glavnog odbora JSDS-a Stevan Mraović i predsjednik Skupštine JSDS-a mr. Mile Dakić, navedeno je niz insinuacija i zaključaka koji ne odgovaraju povijesnim činjenicama. Navodimo dijelove sadržaja uvoda u spomenutu tužbu:

Nakon usmeno izložene optužbe, zbog genocida nad srpskim narodom u Hrvatskoj dostavljamo cijenjenom судu dokazni materijal kao polaznu /pisanu/ osnovu za raspravu. Izvori iz kojih smo crpili dokaze raznovrsni su: arhivska građa, štampa, publicirana djela, ostala sredstva informiranja, izjave pojedinaca /usmene i pismene/, javne rasprave i drugi izvori koji su, u ovom času, bili na raspolaganju. (...)

Uvodne napomene

Znatan broj srpskih plemena dosejava u ove prostore istovremeno kada i hrvatska plemena /6. i 7. stoljeće/. U vrijeme velike seobe Srba /kraj 17. stoljeća/ intenzivno je naseljavano područje Vojne Krajine. Srbi su dobivali zemlju za vjernost služenja u vojsci Austrije, a mnogi su kupovali zemlju od austrijskih i hrvatskih feudalaca. Desilo se, da su do seljeni Srbi – pravoslavci ostali dominantno stanovništvo Vojne krajine kojom je 302 godine upravljalo Vojno carevinsko

vijeće u Graci i Beču. Vojna krajina je razvojačena 1881. godine, pa su srpska područja pala pod vlast hrvatskog Sabora. Od tada počinju nesporazumi, koji, nekad jači, nekad slabiji traju do danas. Već 109 godina Srbima se prebacuje da su podstanari na hrvatskoj zemlji, da im je mjesto u Srbiji i da tamo ostvaruju svoj suverenitet. (...)

Srbi u Hrvatskoj su posebno mnogo stradali u vrijeme fašističke strahovlade, u okviru marionetske Nezavisne države Hrvatske, od 1941. do 1945. godine. Zaredali su genocidni zločini u kojima srpski narod u NDH gubi svakog trećeg čovjeka. Od 2.350.000 Srba koji su živjeli u NDH /danac Hrvatska, Bosna, Hercegovina i Srijem/ usmrćeno je preko 900.000 ljudi. (...)

O karakteru ustaškog zločinstva napisano je mnoštvo knjiga, a Historijski arhiv Karlovac ima najiscrpniye poimenične podatke ubijenih. (...) Opisani su brojni stravični zločini. Oni su četiri godine u ovim prostorima ubijali sve što je živo. Poseban specijalitet zločina sastojao se u ubijanju i paljenju naroda u srpskim pravoslavnim crkvama kao što je to činjeno u Glini, na Kolariću i Sadilovcu.

Partizani srpske nacionalnosti za vrijeme rata su ubijani za najmanje prijestupe /za ukopan krumpir u hrvatskom selu, za ubranu šljivu ili jabuku/. Istovremeno, ustašama je bilo sve dozvoljeno, a malobrojni Hrvati u NOP-u bili su komesarji i mogli su praviti brojne prestupe. Njih je bilo malo pa su čuvani. Protiv srpskih intelektualaca organizirani su monstruozni sudački procesi. (...)

Od 1945. do danas srpski narod u Hrvatskoj je zaostao u ekonomskom i kulturnom razvoju. Za račun zajedništva s hrvatskim narodom, a posredstvom KPJ-e i KPH-e, odričao se nacionalnog obilježja, ciriličnog pisma, svojih obi-

čaja i religije. Raseljan je u Vojvodinu 1945. godine, a 1962. godine s područja općine Slunj, pri stvaranju vojnog poligona. Tada su iseljene 552 porodice srpske nacionalnosti. Teško je preći preko činjenice, da su Oštarije kod Ogulina bile tradicionalno vojni poligon, daleko podesniji po konfiguraciji i komunikacijama, ali bi se u tome slučaju trebalo seliti hrvatsko stanovništvo sela: Salopek, Oštarije i Josipdol. Srbe su komunističke vlasti uvjerile, da su najsvjesniji dio stanovništva i da se moraju seliti u interesu JNA. Velike su nepravde nanesene srpskom narodu u "Hrvatskoj, u vrijeme stvaranja seljačkih radnih zadruga i u vrijeme rezolucije Informbiroa, te u podjelama teritorija između općina. Srpski krajevi su dijeljeni i cjepljeni između razvijenih centara: Zagreba, Karlovca, Siska, Splita, Šibenika, Zadra, Rijeke i Osijeka. (...)

I pored velikih žrtava u ratu i zaostajanja u ekonomskom razvoju krajeva sa srpskom većinom, u Hrvatskoj su se mogle čuti česte izjave o povlaštenom položaju Srba u Hrvatskoj, posebno zbog njihove brojnosti u vojsci i policiji, što je u stvari bio rezultat ekonomskog siromaštva i tradicije iz perioda Vojne krajine. Srpski narod u Hrvatskoj je odlikom ZAVNOH-a 1944. godine dobio status ravnopravnog naroda s hrvatskim narodom. U deklaraciji o osnovnim pravima naroda i građana federalne Hrvatske, u članu 1. je zapisano: "Hrvatski i srpski narod u Hrvatskoj, potpuno su ravnopravni. Nacionalnim manjinama u Hrvatskoj osigurat će se sva prava na nacionalni život". Taj status je stečen u oružanoj borbi, pa bi svako gubitništvo bilo shvaćeno kao restauracija bivše zločinačke Nezavisne države Hrvatske. ■

*U sljedećim brojevima, dijelovima sadržaja ovdje navedene tužbe JSDS-a protiv Hrvatske.

Molitva hrvatskog vojnika

Molimo Tebe i Boga,
premila Majko Sveta,
o, Majko velikoga
hrvatskog zavjeta.

Vapaje naše usliši,
vojsku našu blagoslovi,
sjeme mržnje izbriši,
svojom nas vojskom zovi.

Ti čuješ naš vapaj,
naš križ tisućjetni.
Mrtve vojнике povedi u raj,
a mi živi da budemo sretni.

Dušu nam toplinom zakrili,
ljubavlju je svojom napoji.
Tvoja smo vojska uvijek bili,
vječno ćemo ostati tvoji.

Blagoslovi vojsku ovu,
i zemlju, i kamen,
a sutra u pobedu novu
kročimo s tobom, amen!

Ivica ORŠOLIĆ

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Stančićeva 6, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hrvojnik@moph.hr

Napredovanje u služenju

Slično vojski i policiji, Crkva je hijerarhijski uredena zajednica. I sama riječ hijerarhija (sveta vlast) u svjetovne je institucije došla iz crkvenog života. Odjećom i pokrivalima te različitim bojama i oznakama pokazuje se položaj crkvenih službenika. Svaku stubu na ljestvici vlasti i časti prate titule i oslovljavanja: velečasni, prečasni, preuzvišeni, monsionor, prelat...

Često se postavlja pitanje - nema li u svemu tome pretjerivanja? Smije li crkveni službenik težiti za čašcu i napredovanjem u službi? Kao i u vojski i policiji, postavlja se pitanje i u Crkvi: kako izći na kraj s ljudskom taštinom i sebičnošću? U svakoj se zajednici takva pitanja oprezno postavljaju. Zahvaljujući otvorenosti evanđelja, koje iznosi i slabosti Isusovih učenika, ta su pitanja u Crkvi trajno otvorena, legitimna i uvijek aktualna. U nedjelju (29. kr. god.), 18. listopada, u katoličkim se crkvama diljem svijeta čita Evanđelje po Marku (10,35-45). Taj ulomak evanđelja od početka Crkve pripada u osnovnu pouku kršćanskog života. Riječ je o dvojici apostola koji žele biti prvi uz Isusa i unose nemir u zajednicu. To svjedoči kako Crkva od početka shvaća sebe kao zajednicu ljudi koji slijede Isusa, ali kojima ništa ljudsko nije strano. Nitko nije lišen ni sebičnosti, ni taštine. Iskrenost i otvorenost apostolske zajednice očituje se do kraja: ljudi bliski Isusu žele svoj položaj kapitalizirati za sebe. To će Crkvu pratiti kroz cijelu povijest. Uvijek će ljudska taština, sebičnost i vlastohlepje dolaziti do izražaja na svim razinama crkvene hijerarhije. Svi bismo mi željeli idealne ljude za crkvene službe. Isus, međutim, u svoju službu poziva obične ljude. Evanđelje ne krije slabosti najbližih Isusovih učenika. Ti su ljudi spremni na žrtvu, na odricanje, na patnju. Spremni su piti čašu koju Isus pije. I opet u svemu ne zaboraviti sebe. A baš to Isus nalaže - zaboraviti sebe: "Tko hoće da medu vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj. I tko hoće da medu vama bude prvi, neka bude svima sluga."

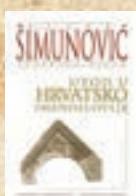
Ljudskost Crkve ne treba ni skrivati ni odbacivati. Bitna je spremnost slijediti Isusa koji "nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge". Te se riječi ne odnose samo na kler, nego na svakog vjernika koji je krštenjem prihvatio Isusovu sudbinu. Svaki čovjek, i kad čini najplemenitija djela, može u sebi otkriti tašlog sebičnjaka. Jedan od najboljih poznavatelja ljudske psihe C. G. Jung je napisao: "Nahraniť gladne, oprostiti uvredu i ljubiti neprijatelja - to su užvišene vrline. Ali, što ako otkrijem da se najsironašniji prosjak i najbesramniji drznik nalaze u meni, i da je meni potreban dar vlastite dobrote; da sam ja sam neprijatelj kojega valja ljubiti - što tada?" Zaista, što tada?

U zagrebačkoj crkvi Majke Božje Lurdske, u Zvonimirovoj ulici, počiva tijelo skromnoga čovjeka koji je znao odgovor. Fra Ante Antić (1893.-1965.) već je za života smatran svecem. Zaista je živio sveto, ali se svaki dan isповijedao. Znao je, naime, da se sebičnjak u njemu lako lijepi na aureolu svetosti. Zato je svakoga dana drzniču u sebi predavao ljubavi Božjoj. I napredovao svaki dan u kreposti služenja. Stoga će uskoro, nadamo se, taj ponizni i skromni franjevac zadobiti najčasnije titule - blaženi i sveti. Napredovanje u služenju svakome je otvoreno.

Ivan NIMAC

BIBLIOTEKA

Petar Šimunović
Uvod u hrvatsko imenoslovje

Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.

Imena su motivirana životnom zbiljom. Nose u sebi spoznaje i sadržaje o svijetu svojega vremena. Odraz su gospodarske, kulturne i jezične povijesti naroda koji ih je stvorio i koji ih čuva kao važne spomenike vlastitoga identiteta. Hrvati su od svog doseljenja na današnje i povijesne prostore na kojima žive naslijedivali i prilagođivali naslijeđena imena, stvarali vlastita, privikavajući se na panonske šume i močvare, na ljuti krš gorske Hrvatske, na more i življenje uz more i od mora. Ulazili su u napuštene utvrde i naselja starijih etnija, gradili svoje nastambe u zemlji (Zemun, Zemunik), na vršinama (Gradac, Gračića) kad se trebalo braniti, krčili šume (Lazi, Krči), podizali utvrde, skrovišta, grobišta, dvore i crkve. Ulazili su u krug mediteranske i srednjoeuropske kulture s mnogim tragovima svoje agrarne baštine i slavenskoga paganstva. Imenoslovje ili onomastika znanost je o imenima kao jezičnim, izvanjezičnim i nadasve kulturnim spomenicima. Mnogi su od tih spomenika najranije jezične potvrde hrvatskoga jezika i nalaze se posvuda gdje su obitavali i gdje obitavaju Hrvati. Ova knjiga nas uvodi u svijet hrvatskih vlastitih imena ili onima. Onimi su davniji spomenici materijalne i duhovne kulture oblikovani jezikom. Imenoslovje ili onomastika stoga je velikim dijelom jezična znanost. Sve što se nalazi u jeziku nalazimo i u onomastici, ali sve što pripada onomastici nije predmet isključivo jezičnih istraživanja. Knjiga pruža osnovne suvremene spoznaje o vlastitim imenima na hrvatskoj onomastičkoj građi, obavještava o povijesti, teoriji, strukturi i tipologiji vlastitih imena, o metodama u istraživanju i obradi hrvatskih vlastitih imena. Zamišljena je kao sveučilišni priručnik, ilustrirana je i sadrži iscrpu bibliografiju.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTeka

Crvena stijena

- **kineski povijesni**
- **redatelj:** Jonh Woo
- **distributer:** Blitz film & video
- **trajanje:** 150 minuta
- **glume:** Fengyi Zhang (Cao Cao), Takeshi Kaneshiro (Zhuge Liang), Tony Leung (Zhou Yu)

Godine 208., unatoč tomu što je zemljom vladao mladi car Han Xiandi, Kina je bila podijeljena na mnogo zaraćenih država. Ambiciozni predsjednik vlade Cao Cao iskoristio je cara kao marionetu i zaratio sa zapadnim kraljevstvom Xu, kojim je vladao carev ujak Liu Bei. Premijerov konačni cilj bio je izbrisati sva kraljevstva i postati carem ujedinjene Kine. Liu Bei poslao je svog vojnog savjetnika Zhuge Lianga kao izaslanika u južno kraljevstvo Wu kako bi tamošnjeg vladara Sun Quana nagovorio da udruže snage. Ondje on upoznaje potkralja Zhou Yua, s kojim postaje prijatelj...

Slobodno se može reći da je poznati redatelj John Woo snimio prvi ozbiljan film u životu. Sve one Slomljene strijеле i Nemoguće misije II bile su više demonstracija režije i specijalnih efekata nego ozbiljni filmovi. U njima je najčešće zanemarivana gluma, a i priča je bila u drugom planu. Ovdje je riječ o rekonstrukciji povijesne bitke. Filmu je kao predložak poslužio roman napisan prije gotovo sedamsto godina. Wooo ta priča privlači već 20 godina i s budžetom od 80 milijuna dolara Crvena stijena postala je najskupljii kineski film svih vremena. Kad je tome dodana i trenutačno najveća kineska filmska zvijezda Toni Leung, producent se nije morao brinuti hoće li se novci vratiti. Bez obzira na to što je scenarij ponovno, možemo reći, dalekoistočno površan, a dijalazi karikaturalno loši, pred nama je pošten epski povijesni film u kojemu se vidi u što su potrošeni svi ti novci. Zanimljiv je i po tome što se ne pretjeruje u mitologiji, a začuđuje što nije opterećen ideologijom kao većina ostalih kineskih filmova. Ne treba zaboraviti da je već snimljen i nastavak, koji će se vrlo brzo pojavit i kod nas.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

**22. listopada 1992.
Otkrivena
Ovčara**

U svom izvještaju od 22. listopada 1992. Tadeusz Mazowiecki, posebni predstavnik UN-a za RH, objavio je da je pronađeno točno mjesto masovne grobnice Ovčara. Tu bivšu svinjogojsku farmu, pet kilometara udaljenu od Vukovara, u listopadu 1991. jugorezervisti i četnici pretvorili su u koncentracijski logor. Pretpostavlja se da je u nekoliko tužnih jesenskih mjeseci kroz Ovčaru prošlo od tri do četiri tisuće zatočenika. Ipak, svoje mjesto u tragičnoj povijesti grada na Dunavu Ovčara je dobila u vrijeme neposredno nakon okupacije Vukovara, u studenome 1991. Tada su na Ovčaru dovezeni brojni ranjenici te ostali vojni i civilni zarobljenici iz vukovarske bolnice. Pošto su ih neko vrijeme maltretirali i tukli, srpski su vojnici u nekoliko skupina ranjene i izmučene ljude odveli do stratišta. Strijeljali su ih, bacili u rovove i zatrplali buldožerom. Budući da iskopavanje grobnice u vrijeme otkrića nije bilo moguće zbog političkih i vojnih okolnosti na tom području, snage UNPROFOR-a i promatračka postaja UN-a godinama su čuvale tu lokaciju kako bi spriječile uklanjanje dokaznog materijala. U procesu mirne reintegracije, u rujnu i listopadu 1996. provedena je potpuna ekshumacija, a pronađena su tijela 198 muškaraca i dvije žene. Rezultati obdukcije pokazali su da se među žrtvama uistinu nalaze ranjenici iz vukovarske bolnice. Još 1993. godine međunarodni sud u Haagu optužio je za ova zvijerska ubojstva takozvanu vukovarsku trojku Veselina Šljivančanina, Milu Mrkića i Miroslava Radića. Presuda koju je taj sud izrekao trojci jugooficira u rujnu 2007. bila je za sve Vukovarce i ostale građane Republike Hrvatske, najblaže rečeno, razočaravajuća.

- 16.-19. listopada 1813. - Bitka naroda kod Leipziga
- 16. listopada 1945. - izvršena smrtna presuda nad nacističkim nürnbergskim osuđenicima
- 16. listopada 1991. - poginuo Blago Zadro
- 19. listopada 1935. - Etiopija prepuštena na (ne)milost fašističkoj Italiji
- 20. listopada 1860. - Listopadska diploma
- 21. listopada 1805. - velika britanska pobjeda i smrt admirala Nelsona u bitki kod Trafalgara
- 22. listopada 1797. - prvi skok padobranom

Leon RIZMAUL

Pripremio Darinko PAPIĆ

TENK T-55

T-54 i T-55 ime je za sovjetski tenk koji je nastao kao zamjena za vrlo uspješni tenk T-34 iz II. svjetskog rata. T-54/55 je najmasovnije rabiljen model tenka u svijetu.

Tenk model T-55 pripada grupi srednje teških tenkova. Naoružan je topom kalibra 100 mm i PAM-om 12 mm DŠK ili Browning strojnicom. Posada je naoružana 7,62 mm Škorpionima i jednim AK s preklopnim usadnikom. Ima mogućnost djelovanja s 56 granata + jednim potkalibarskim zrnom. Koristi se pogonskim gorivom D2, a kapacitet spremnika iznosi 1200 litara s vanjskim spremnicima. Poslije prvih pokusa s nuklearnim oružjem, shvatilo se da T-54 može izdržati 12-15 kt nuklearnog udara na udaljenosti 300 m od epicentra. Odlučeno je da se napravi zaštita od radijacije, koja bi se aktivirala 0,3 sekunde nakon otkrivanja gama-zračenja. Predložena je izmjena dizajna tenka i dodavanje nove tehnologije. Između ostalog, tenk je pokretao

Naziv: srednje teški tenk T-55

Posada: četiri člana
Težina: 40,5 tona u borbenoj kompletnosti

Pogon: model V-55, 12-cilindrični vodom hlađeni dizelski motor 580 KS (430 kw)

Dimenzije: ukupna dužina 6,45 m, širina 3,27 m, visina 2,40 m

Performanse: maksimalna brzina kretanja 50 km/h, maksimalan radijus kretanja 500 km, s dodatnim spremnicima 600 km

novi V-55 12-cilindrični 38,8-litreni, vodom hlađeni, dizelski motor koji razvija maksimalnu 581 KSW (433 kW). Borbeni komplet povećan je s 34 na 45 granata. T-55 bio je po svemu bolji od IS-2 tenka, uključujući i brzinu paljbe (najmanje četiri granate u minuti). Proizvodio se u tvornici Uralvagonzavod od 1958., a u službu Crvene armije uveden je 8. svibnja 1958. Mnoge zemlje napravile su i svoje preinake T-55, tako da danas ima mnogo tvrtki koje obavljaju unapređenja. Ukupno je proizvedeno od 86 000 do 100 000 primjeraka T-54 i T-55 te njihovih inačica. Zbog velike brojnosti upravo je T-55 bio najkoristeđiji tenk na svim stranama i u svim sukobima u ratu na području bivše Jugoslavije. Hrvatska je do svoje prve veće količine tih tenkova došla zauzimanjem vojarne u Varaždinu, kada je došla u posjed 74 tenka T-55.

HRVATSKI VOJNIK

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.skymania.com

web info

Ponukani nedavним američkim "bombardanjem" Mjeseca, predstavljamo vam stranicu www.skymania.com, koja je pravo mjesto za ljubitelje astronomije. Zvjezdani entuzijasti ovđe svakodnevno dobivaju informacije o najnovijim postignućima u istraživanju nebeskog sveta. Ipak, treba upozoriti na to da je skymania ponajprije namijenjena onima koji i sami vole gledati u zviježđe, te im preporučuje najbolje vrijeme, mjesto i opremu za vizualno približavanje željenom cilju. Stoga su glavne teme stranice Mjesec i Mars, koji su i najpopularniji među astronomima-amaterima. Na stranici također poručuju da vrijeme za kupovinu vlastitog teleskopa nikad nije bilo pogodnije nego danas. Dakle, ako maštate o vlastitom opservatoriju, možda će vam www.skymania.com dati pravi savjet.

D. VLAHOVIĆ

100% HRVATSKI INOVACIJSKI PROIZVOD - ODORA HRVATSKOG VOJNIKA

OSRH

KAPA

Dodatačna prozračnost s mikroregulacijom veličine i vezenom oznakom.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Šešir d.o.o. Zagreb.

OSRH

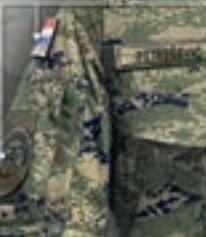
KOŠULJA

Modularni ovratnik s mogućnošću regulacije otvora.

OSRH

DIGITALNA PRIKVIVNA ŠARA

Digitalna šara sastavljena iz četverobojnih komponenti ima prepoznatljiv uzorak zemljopisnog optika Hrvatske i voden žig s oznakom OSRH.
Boje su postojane i nakon velikog broja pranja sa svojstvom umanjene prepoznatljivosti pod IC noćnim uređajima.
Odora ne reflektira svjetlo, a uzorak šare osigurava dobru prikritnost u svim uvjetima.

Prednja strana košulje: Priprema za postavljanje oznaka čina i prezimena.

OSRH

TKANINA

Odora je izrađena od specijalne tkanine sastava intimna mješavina poliamidno vlakno/pamuk dajući tako visoka tehnička svojstva i dobenu udobnost prilikom nošenja.
Poliamidno vlakno zaštićenog naziva CORDURA® najbolja je preporuka za dokazanu visoku čvrstoću vlakana.
Tkanina je izrađena u specifičnom top-rips vezu, a tiskana je visoko kvalitetnim bojilima. Proizvođač Čateks d.d.

KOŠULJA

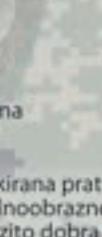
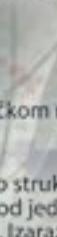
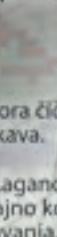
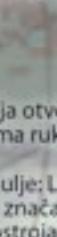
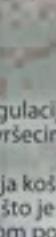
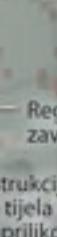
Kopčanje košulje patent zatvaračem, posebnog vojnog standarda. Zatvarač je izvana prekriven trakom koja je osigurana čičkom.

Donji dio košulje je bez džepova kao prilagodba za nošenje opasača s opremom.

HLAČE

Kroj srednje dubine sjedišta, ugodan i elegantan, s ojačanim porubima i prošivima.
Posebno razvijeni i prilagođen kroj za žene.
S prednje strane dva duboka gornja džepa.
Straga ojačanje materijala na sjedištu i u području između nogu.
Na obje nogavice veliki bočni džepovi s mogućnošću povećanja volumena, zatvaranje patent zatvaračem i poklopcom na čičak.
Na području koljena nalaze se džepovi za umetanje štitnika za koljena.
Na donjem kraju nogavica postavljena je traka za zatezanje oko gležnja.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb.

RUKAVI

Rukavi: Priprema za postavljanje oznaka zastave, pripadnosti postrojbi ili misije.

Cetvrtasti džepovi na oba rukava, zatvaranje patent zatvaračem i prostor za olovku.

Pripadnost oružanim snagama

U podpazušnom dijelu, odzračnici.

Ukošeni džepovi na području prsa. Zatvaranje čičkom.

Džepovi za umetanje štitnika za laktove i podlakticu.

Regulacija otvora čičkom na završecima rukava.

Konstrukcija košulje: Lagano strukturirana prati linije tijela što je značajno kod jednoobrazne slike prilikom postrojavanja. Izrazito dobra pokretljivost tijela, prozračna i ugodna za nošenje.

Kroj je u skladu s ostalim dijelovima odore i opreme.

Košulja je u potpunosti bez gumba koji se pri prenešenoj traumi sa zaštitnog prsluka ponašaju kao projektili.

Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb

Leđnica košulje: s izdašnim porubom za povećanu komociju i nesmetanu pokretljivost u svakom položaju tijela.

RAZVIJAMO I PROIZVODIMO ZA BUDUĆNOST

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.